

Anadolu'nun Sesli Tarihi:

Türkülerin Öyküleri

Derleyen:
Semiramis Kanbak

İÇİNDEKİLER

Arpa ektim biçemedim (Ali Paşa Türküsü) - 4	
Bitlis'te beş minare - 9	
Bizden selam olsun Bolu Beyine - 11	
Ceviz oynamaya gelmiş odama - 14	
Çanakkale içinde Aynalı Çarşı - 17	
Çarşambayı sel aldı - 21	
Çıktım Belen Kahvesine (Ormancı) - 24	
Çökertmeden çıktım Halilim - 27	
Dağlar seni delik delik ederim - 30	
Drama Köprüsü - 33	
Eledim eledim höllük eledim - 36	
Elif dedim - 38	
Eşkiya dünyaya hükümdar olmaz - 40	
Ferayidir kızın adı Ferayi - 43	
Güvercin uçuverdi (Misket) - 46	
Halil İbrahim - 49	
Hastane önünde incir ağacı - 52	
Havada bulut yok bu ne dumandır (Yemen türküsü) - 57	
Hekimoğlu - 59	
Hem okudum hemi de yazdım - 63	
Hey onbeşli onbeşli - 65	
Huma kuşu - 68	
İki keklik - 70	
İncecikten bir kar yağar - 72	
İzmirin kavakları - 77	
Kara tren - 79	
Kırklar Dağı'nın yüzü (Suzan Suzi) - 81	
Kırmızı gül demet demet - 85	
Kışlalar doldu bugün - 88	
Kiraz aldım dikmeden (Halime) - 91	
Kiziroğlu Mustafa Bey - 94	
Maden Dağı dumandır - 97	
Magusa Limanı türküsü - 100	
Mamoş (Pencereden Bir Daş Geldi) - 104	

Merdo - 106

Pencereden kar geliyor - 109

Sarı Gelin (Erzurum arşı pazar) - 111

Sobalarında kuru da meşe yanıyor efem -113

Uyan Sunam - 115

Yarım İstanbullu mesken mi tuttun? - 117

Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar - 121

Zahidem - 123

ARPA EKTİM BİÇEMEDİM

(Ali Paşa Ağıdı)

Osmanlı İmparatorluğu, bünyesinde farklı din ve milletleri barış içinde yaşıtıyordu. Bu yapı, Avrupa devletlerinin anlayamadığı bir dengeydi. Ancak Fransız İhtilali'nin etkisiyle yükselen milliyetçilik akımları, Avrupa devletleri tarafından Osmanlı'yı bölmek için kullanıldı. Özellikle azınlıklar kışkırtılarak isyanlar çıkarılmaya başlandı.

Van, Türk, Ermeni ve Yahudilerin uyum içinde yaşadığı bir Osmanlı şehriydi. Ticaret Ermeni ve Yahudilerin elindeyken, Müslüman nüfus çoğunlukla ziraatle uğraşıyordu. Ancak bu toplumsal barış, Avrupa'nın müdahaleleriyle bozulmaya başladı. Rusya'nın sıcak denizlere inme politikası ve İngiltere ile Fransa'nın bölgedeki etkilerini artırma çabaları, Ermenileri kışkırttı. 1896'da Van'da büyük bir Ermeni isyanı patlak verdi. İsyân bastırılrsa da, Ermeniler daha organize gizli örgütler kurmaya başladılar. Van'da kurulan komiteler, kendi fikirlerini benimsemeyen Ermenilere ve Müslümanlara karşı zulme başvurdular.

Ali Paşa'nın Van'a Atanması

Bu karmaşık dönemde, 18 Mart 1907'de Hakkari Mutasarrıfı Ali Rıza Paşa, Van'a vekâleten vali olarak atandı. Önceki valilerin Ermeni meselesinde yetersiz kaldığı düşünülerek, Ali Paşa'nın daha başarılı olabileceği umuluyordu. Altı aylık vekâlet görevinin ardından, bölgedeki huzuru sağlamadaki başarısı ve Ermenilerle Türkler arasında kazandığı itibar sayesinde 20 Eylül 1907'de Van valiliğine asaleten atandı.

Ali Paşa, valiliği süresince kanun kaçaklarını yakalattı, devletin maliyesini düzene soktu. Özellikle Ermenilerin yıllardır ödemediği vergi borçlarını tahsil ederek memur maaşlarını ödemeye başladı. Adalet işlerini yoluna koyarak sosyal barışı yeniden tesis etti ve şehirde huzurun sağlanmasında önemli rol oynadı. Müslüman ve Hristiyan halk tarafından takdir edilen Ali Paşa'nın bu çalışmaları, Rusya destekli Ermeni ihtilal çetelerinin hoşuna gitmedi.

Ermeni Komitelerinin Faaliyetleri ve David'in İhbarı
Teorilerini Ermeni-Türk çatışması üzerine kuran çeteler, Ali Paşa'ya karşı büyük bir nefret besliyordu. Çetelerin etkisini kırmak amacıyla Ali Paşa, Vali yardımcılığına Ohannes Efendi'yi, Gevaş kaymakamlığına ise kardeşi Armarak Efendi'yi getirdi. Armarak Efendi'nin Ermeni çetelerinin Akdamar adasını üs olarak kullanmasını engellemesi üzerine çeteler tarafından öldürüldü.

Ermeni komiteleri faaliyetlerini yeraltına çekerek Rusya'daki Ermenilerle bağlarını güçlendirdi. Özellikle Tiflis-Hoy-Van üçgeninde faaliyet gösteren Taşnak İhtilal Cemiyeti, kanlı eylemleriyle biliniyordu. Van'daki komitenin başında Aram Manukyan bulunuyordu ve Rus konsolosluğunun yanındaki bir binada Ermeni gençlerine silahlı eğitim veriyordu.

Komite üyelerinden David ile Aram Manukyan arasında bir Ermeni kızı yüzünden anlaşmazlık çıktı. David, Aram'ın emrine karşı gelerek evlenmek istediği kız için Tiflis'e gitti. Bu sırada Aram, Vatan isimli kızı kandırarak metresi yaptı. Aram'ın bu davranışına öfkelenen David, komiteden ayrılıp Ali Paşa'ya sığınmaya ve bildiklerini anlatmaya karar verdi. David'in ihbarı üzerine Ali Paşa hemen harekete geçti. Şubat 1908'de yapılan baskınlarda Yedi Kilise, Kevork Hızarcıyan'ın evi ve Kobanis Kilisesi'nde büyük miktarda silah, mühimmat ve askeri malzeme ele geçirildi.

David, tehditlerden uzak kalmak için jandarma binbaşı Ahmed Bey'in evinde kalmaya başladı. Osmanlıların kendisine iyi davranması üzerine Müslüman olup ismini Mehmed olarak değiştirdi. Aram Manukyan, David'in Müslüman olmasına ve ihbarlarına çok öfkeleni ve Dacat isimli bir komitacıyı David'i öldürmesi için görevlendirdi. David, bir ay sonra çarşıya çıktığı sırada Dacat tarafından vurularak ağır yaralandı ve ardından vefat etti. Bu olay üzerine Van halkı galeyana gelerek taşkınlıklar yaptı. Ali Paşa'nın soğukkanlı müdahalesiyle olaylar yatıştırıldı.

Ali Paşa'nın Şehadeti

David'in öldürölmesiyle başlayan olaylar yatıştıktan sonra, şehirde yapılan tarama faaliyetleri sonucunda Taşnak Komitesi üyeleri, Aram Manukyan ve Dacat ile birlikte yakalandı. Ancak II. Meşrutiyet'in ilanıyla siyasi mahkum sayılarak serbest bırakıldılar. Ali Paşa'nın bu başarıları Avrupa devletleri tarafından iyi karşılanmadı ve İstanbul'a Paşa'nın görevden alınması konusunda büyük baskılar yapıldı. Osmanlı Devleti'nin gücünün zayıflamasıyla Babıali, Ali Paşa'nın Van Valiliği görevine son verdi (20 Ekim 1908).

Ali Paşa, İstanbul'a dönerken Ermeni komitacıları tarafından öldürüleceğini biliyordu. Gizli bir güzergah izleyerek önce Erzurum'a, oradan Revan'a ve Tiflis'e geçti. Ancak Batum iskelesinde, vapura binerken 1908 yılının son günlerinde Alev Başyan isimli Ermeni komitacı tarafından şehit edildi. Cenazesi, on beş gün sonra Sinop açıklarına gelebildi. Vücudunda çürüme belirtileri baş gösterince Sinop limanına yanaşıldı ve Ali Paşa'nın cenazesi Seyyid Bilal Camii bahçesine defnedildi. Mezar taşında "Van İlbayı (valisi) Ali 1907'de Batum'da Ermeni komitaları öldürdü" ibaresi bulunmaktadır.

Ali Paşa'nın şehadet haberi Van'a ulaştığında, Vanlılar büyük bir üzüntü yaşadı. Onun anısını yaşatmak için içli bir türkü yaktılar. Bugün Van'ın en güzel mahallelerinden biri olan Ali Paşa Mahallesi, onun ismini taşımaktadır.

ARPA EKTİM BİÇEMEDİM

Arpa ekтім biçemedim
Bir düş gördüm seçemedim
Alışmışım soğuk suya
Issı sular içemedim

Allı gelin pullu gelin
Bir su ver içeyim gelin
Bu güzellik sende varken
Beşi birlik takan gelin

Ali Paşa geyer kürkü
Yarı sansar yarı tilki
Ali Paşa burdan gitti
Yığılsın Van'ın mülkü

NAKARAT

Üç atım var biri yedek
Arkadaşlar binin gidek
Ali Paşa'yı vurmuşlar
Yavrusuna haber vererek

Türkünün diğer varyantı:

Ali Paşa geyer kürkü
Yarı sansar yarı tilki
Ali Paşa'yı vurmuşlar
Haram olsun Van mülkü

Üç atım var biri binek
Binin arkadaşlar gidek
Ali Paşa'yı vurdular
Yavrusuna haber vererek

Arpa ekdim biçemedim
Bir düş gördüm seçemedim
Alışmıştım soğuk suya
Issı sular içemedim

Allı gelin pullu gelin
Sana lira verdim gelin
Bu güzellik sende vardır
Beşi birlik bozum gelin

(Yöresi: Van; derleyen: Hasan Oktay)

[Ruhi Su'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

BİTLİS'TE BEŞ MİNARE

Osmanlı İmparatorluğu'nu "hasta adam" olarak gören sömürgeci Batılı devletler, gizli anlaşmalarla Anadolu'yu aralarında paylaşıyorlardı. Güney illeri Fransızlara, Akdeniz İtalyanlara, Karadeniz İngilizlere ve Ege Yunanlılara düşmüştü. Ruslar ise Doğu illerimize saldırmıştı.

1900'lerin başlarıydı. Sayısız cephede çarpışan, uzun süren savaşlar ve yetersiz imkanlar nedeniyle bitkin düşen Türk milleti, bu zorlu şartlara uzun süre direndi. Ancak Anadolu'da ne yiyecek, ne giyecek, ne silah ne de savaşacak erkek kalmıştı. Kadınlar, çocuklar ve yaşlılar bile kazma kürekle düşmana karşı koymak zorunda kalmıştı. Bu en zorlu yıllarda Ruslar, içimizdeki hainlerle birlikte Doğu illerimize saldırdı. Bu zulme karşı amansız bir mücadele verildi ve pek çok insanımız şehit oldu.

İşte bu şehit veren yörelerden biri de Van ve Bitlis'ti. Bu bölgelerde ölümüne bir direniş yaşandı. Şehit düşenlerin yanı sıra, hayatta kalanlar düşman eline düşmemek için çoluk çocuk, hasta, yaşlı demeden iç bölgelere göç etti. Şehirler adeta harabeye dönmüştü. Bitlis de Rus işgali sırasında bir harabe şehre dönmüştü.

Beş Minare

Bitlis'ten düşman çekildikten sonra, savaşta yaralanan ve

perişan halde göç eden bir baba ile oğlu, Bitlis'e dönmek üzere yola çıktılar. Şehre hakim Dideban Dağı eteğine geldiklerinde, babası şehirde bir canlı kalıp kalmadığını öğrenmesi için oğlunu önden gönderdi. Baba hasta ve bitkin bir halde beklerken, bir süre sonra oğlu geri döndü ve uzaktan şöyle seslendi:

"Baba, şehirde yaşama dair hiçbir iz yok; Bitlis'te sadece beş tane minare ayakta kalmış, geriye kalan her şey harap olmuş..."

Bu sözleri duyan baba adeta yıkıldı. Tüm sevdikleri, anıları, evi barkı, yeri yurdu bu topraklarda kalmıştı. Olduğu yere diz çöktü ve oğlunu yanına çağırarak kanlı gözyaşları içinde bu ağıdı yaktı:

BİTLİS'TE BEŞ MİNARE

Bitlis'te beş minare, beri gel oğlan beri gel.
Yüreğim dolu yare, beri gel oğlan beri gel.
İstedim yanan gelim, beri gel oğlan beri gel.
Cebimde yok beş pare, beri gel oğlan beri gel...

Tüfengim dolu saçma, beri gel oğlan beri gel.
Kaçma sevdiğim kaçma, beri gel oğlan beri gel.
Doksan dokuz yarem var, beri gel oğlan beri gel.
Bir yare de sen açma, beri gel oğlan beri gel.

(Yöresi: Bitlis; kaynak kişi: Mehmet KARAKAŞ; derleyen: Merdan GÜVEN)

Not: Bitlis'teki beş minare, şehrin en önemli tarihi eserlerinden olan şu camileri ifade etmektedir: Şerefiye Camii, Kalealtı Camii, Meydan Camii, Ulu Camii ve Gökmeydan Camii.

[Yavuz Bingöl'den dinlemek için tıklayınız.](#)

BİZDEN SELAM OLSUN BOLU BEYİNE (Köroğlu Destanı)

Bolu Beyi, atlara olan düşkünlüğüyle bilinirdi. Usta seyisi Yusuf'u, aradığı cins atı bulması için uzak diyarlara gönderdi. Yusuf, günlerce süren arayış sonunda Fırat kıyısında otlayan bir kısıraktan doğan, ırmak aygırından olduğuna inanılan bir tay buldu. Bu tay, görünüşü çirkin olsa da Yusuf, onun gelecekte eşsiz bir küheylan olacağını biliyordu.

Ancak Bolu Beyi, bu çirkin tayı görünce öfkelendi. Kendisiyle alay edildiğini düşünerek Yusuf'un gözlerine mil çektirdi ve tayla birlikte onu yanından kovdu. Kör Yusuf, köyüne dönüp olan biteni oğlu Ruşen Ali'ye anlattı ve Bolu Beyi'nden intikam alma yemini etti.

Baba ve oğul, yıllar boyu tayı özenle terbiye ettiler. Tay, zamanla rüzgar gibi koşan, ceylan gibi sıçrayan, savaş oyunlarında usta bir küheylana dönüştü. Ruşen Ali de bu süreçte büyüyerek güçlü, kuvvetli bir delikanlı ve babayiğit bir şövalye oldu.

Bir gece Yusuf, rüyasında Hızır'ı gördü. Hızır ona, Bingöl Dağları'ndan gelecek üç sihirli köpüğü Aras Irmağı'nda beklemesini söyledi. Bu köpükler, Yusuf'un gözlerini açacak, ona gençlik ve intikam alma gücü verecekti. Ancak köpükler geldiğinde, Ruşen Ali babasına haber vermeden onları kendisi içti. Yusuf bu duruma üzülse de, oğlunun kendi yerine intikamını alacak bir bahadır olmasından gurur duydu. Bu sihirli köpükler Ruşen Ali'ye sonsuz yaşama gücü, yiğitlik ve şairlik bağışladı. Kısa bir süre sonra Yusuf, oğluna öç almasını vasiyet ederek vefat etti.

Köroğlu Oluyor

Körün oğlu Ruşen Ali dağa çıkarak haksızlığa uğrayanların ve kanun kaçaklarının lideri oldu. Artık o, Köroğlu olarak anılıyordu. Bolu şehrinin karşısında, Çamlıbel'de kendine bir kale yaptırdı ve küçük bir ordu kurdu. Çamlıbel'den geçen kervanlardan vergi alıyor, vermeyenleri soyuyordu. Üzerine gönderilen orduları bozguna uğrattı.

Köroğlu, güzelliğini duyduğu Üsküdar Kasapbaşı'nın oğlu Ayvaz'ı kaçırpı evlat edindi. Bir başka zaman Bolu Beyi'nin kız kardeşi Döne Hanım'ı kaçıraparak evlendi. Yıllar sonra Bolu'yu basıp yakıp yıkararak babasının öcünü aldı. Bolu Beyi de boş durmadı, Köroğlu ve Ayvaz'ı yakalatıp zindana attırıdıysa da onlar her seferinde hile ve cesaretle kurtulmayı başardılar.

Köroğlu, bazen Gürcistan ve Çin gibi uzak ülkelere seferler düzenleyerek yeni serüvenlere atılır, büyük vurgunlar yapardı. Ancak "delikli demir" yani tüfek icat olunca, eski bahadırılık geleneği bozuldu ve Köroğlu dünyanın tadının kalmadığını düşündü. Bir gün beylerine dağılmalarını söyleyerek Kırklara karıştı ve kayboldu. Efsanevi atı Kırat da ondan önce sır olmuştu.

Başka bir rivayete göre ise, beylerin tüfekte oynarken birbirlerini öldürmesi üzerine Köroğlu üzülmekle kayboldu. Farklı bir anlatımda ise, Köroğlu dağda karşılaştığı bir çobanın elinde tüfeği görür, ne olduğunu sorduğunda inanmaz ve denemek için kendine çevirip tetiğe dokunur. Yaralanarak ölür ve beyleri de dağılır. Köroğlu'nun destansı hikayesi de böylece sona erer.

BİZDEN SELAM OLSUN BOLU BEYİNE

Bizden selâm olsun Bolu Beyi'ne
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır.
Ok gıcirtısından, kalkan sesinden
Dağlar sada verip seslenmelidir.

Düşman geldi tabur tabur dizildi,
Alnımıza kara yazı yazıldı.
Tüfek icat oldu mertlik bozuldu,
Eğri kılıç kında paslanmalıdır.

Benden selam olsun Bolu Beyine
Çıkıp şu dağlara yaslanmalıdır
At kışnemesinden kargı sesinden
Dağlar seda verip seslenmelidir

Düşman geldi tabur tabur dizildi
Alnımıza kara yazı yazıldı
Tüfek icad oldu mertlik bozuldu
Eğri kılıç kında paslanmalıdır

Köroğlu düşer mi eski şanından
Ayırır çoğunu er meydanından
Kırat köpüğünden düşman kanından
Çevre dolup şalvar ıslanmalıdır.

[Hasan Mutlucan'dan dinlemek için tıklayınız](#)

CEVİZ OYNAMAYA GELMİŞ ODAMA

"Ceviz Oynamaya Gelmiş Odama" türküsü, Kayseri dolaylarında düğünlerde, bayramlarda ve türlü eğlencelerde çok sevilen meşhur bir türküdür. Hikâyesinin Bünyan ilçesi civarında, yaklaşık iki yüz ila üç yüz yıl kadar önce geçtiği söylenir. O zamanlar Kayseri'nin çevresi, özellikle Erciyes Dağı'nın zirvelerine kadar gür ağaçlık ve ormanlarla kaplıymış. İnsanlar kış mevsimi için pek tasa etmez, yazın tarlalarını ekip biçer, kışın ise ormanlardan kolayca odun keserek rahatça geçinirlermiş.

Kayseri, adının da çağrıştırdığı gibi bir "Komutan" şehriymiş ve etrafı bağlarla, bahçelerle doluymuş. Kışları şehirde geçiren beyler, yazları mutlaka bağ evlerine taşınır, buralarda eğlenceler düzenlerlermiş. O dönemlerde yörede bolca ceviz ağacı bulunurmuş. Kış için çuval çuval ceviz toplanır, bu cevizler soğuk kış günlerinde gençlerin eğlence aracı olan ceviz oyunu için kullanılırmış. Ceviz oyununu çoluk çocuk herkes bilir ve oynarmış.

Kış bastırınca insanlar köy odalarında toplanır, ocakta yanan odunların çıtırtıları eşliğinde sohbet eder, hikayeler dinlerlermiş. Gecenin son faslında ise ceviz oyunu oynanırmış. Gençler arasında oynanan bu oyunlar bazen sabah ezanına kadar sürer, kaybedenler ertesi gün

binlerce ceviz kazanabilirlermiş. Bu eğlenceler sırasında bir ehli dil (saz ustası)  eşitli türküler  alıp söylermiş. Kayseri'nin kışları böyle güzel geçermiş.

Nişanlı  ocu un Utanga lı ı

İşte böyle bir kış günü, güzel ve şirin bir genç kız, kendisinden yaşça oldukça küçük, on iki, on    yaşlarında toy ama yakışıklı ve sevimli bir çocuğa s zlenmiş. Nişan yüzükleri takıldıktan kısa bir süre sonra, ikisi de birbirlerini daha sık görmek istemişler. Aynı köyde olmalarına rağmen daha yakın olmak istiyorlar ama bunu kimseye belli edemiyorlarmış. Kız, nişanlısının küçük olmasına rağmen onu çok seviyormuş.

Bir gün kız, yakın bir arkadaşı aracılığıyla haber göndererek nişanlısının o akşam gizlice gelip konuşmasını istemiş. O lan bir fırsatını bulup gizlice kızın odasına girmiş. Ama ne olduysa o an olmuş. O lanın bir anda, belki de heyecandan ya da nişanlısının g zelli inden, dili tutulmuş. Kız ne kadar u raşsa da, onu rahatlatıp konuşturamamış, a zından tek bir söz alamamış. Diz dize, yan yana öylece oturmuşlar.

Bir ara o lan cebinden cevizleri çıkarmış ve birbirine vurmaya başlamış. Sanki "Gel de ceviz oynayalım" der gibiymiş. Oysa genç kız, nişanlısından daha farklı davranmasını, tatlı sözler söylemesini bekliyormuş. Ancak o lan, genç kızın isteklerini anlayacak yaşta de ilmiş. Nişanlısını yine gizlice gönderen kız çok duygulanmış. Bu küçük ve utangaç sevgilisinin ardından sedire oturup içinden geldiği gibi şu türküyü söylemiş:

Ceviz oynamaya gelmiş odama,
Nişanlın da bu mu derler adama

Dayanamam senin kara sevdana

Aman aman olmuyor.
Eş eşini bulmuyor.
Kara yağız genç oğlan,
Niye gönlün olmuyor?

Kısa bir süre sonra genç kızın küçük sevgilisini askere çağırılmışlar. Anadolu'da o dönemde ölen bir çocuğun nüfus cüzdanını yeni doğan çocuğa uydurma geleneği yaygınmış. Kara yağız genç oğlan da bu kadere uğramış. Nişanlısının erken askere gidişine üzülen genç kız bu defa da dertlerini şu beyitlerle dile getirmiş:

Asker bayrağını burca diktiler
Küçücük yarimi asker ettiler,
Ben doymadan yarim alıp gittiler...

Asker oldu yarim gitti kışlaya,
Ben beklerim yarim gelsin sılaya,
Ben ölmeden o yari de bana yollaya,

diyerek çaresizlikler içinde sevgilisinin tezkeresini beklemiş.

(Yöresi: Kayseri; kaynak kişiler: Güllü IŞIK, Ayşe Güven (Deli Arzı),
Haydar CENGİZ; derleyen: Merdan GÜVEN)

[Muzaffer Akgün'den dinlemek için tıklayınız.](#)

ÇANAKKALE İÇİNDE AYNALI ÇARŞI

Çanakkale Türküsü, genellikle Çanakkale yöresiyle özdeşleşse de, aslında Kastamonu yöresine aittir. Bu türkünün hikâyesi, Osmanlı Bahriyesi'ne önemli hizmetler vermiş Süleyman Nutki ve ailesiyle bağlantılıdır. Süleyman Nutki'nin beş oğlundan biri olan Seyfullah Nutki, askeri doktor olup, Çanakkale Savaşı öncesinde yazdığı mektupla bu türkünün önemini gözler önüne sermiştir.

Seyfullah Nutki, 29 Eylül 1914 tarihli mektubunda, Çanakkale Sultanisi'nde (Lisesi) öğrenciyken yaşadıklarını annesine şöyle aktarır:

"Sevgili Anneciğim,

Canımıza tak diyen iki yıllık gurbet hayatından artık kurtuluyoruz. Mektebimizi hastane yapacaklarmış, bizi de İstanbul'daki mekteplere dağıtacaklarmış. Hocalarımızın çoğu askerlik hizmetine gidiyor, büyük sınıflar da gönüllü yazılacakmış. Türkçe hocamız bize veda ederken, 'Zamanı gelince cephede yapılacak vatan hizmetinin mektepte yapılan hizmetten kutsi olduğunu' söyledi. Birkaç günden beri Çanakkale sokaklarından askerler geçiyor. 'Çanakkale içinde Aynalıçarşı, Anne ben gidiyorum düşmana karşı' şarkısını söylüyorlar. At üstünde zabitler, top arabaları,

mekkare ve deve kervanları sokağımızı doldurdu. Harp olacakmış. İngiliz ve Fransız harp filoları boğazın dışında dolaşıyormuş. Buraları bombardıman edeceklermiş. Bu bombardımanı görmek isterdim ama yakında Çanakkale'den ayrılacağız. Beybabamın, sizin ellerinizi öper kardeşlerime selam ederim."

Oğlu Seyfullah

Bu satırların sahibi Seyfullah Nutki, askeri tabip olarak albay rütbesine kadar yükselmiştir. Mektupta da görüldüğü gibi, savaş başlamadan önce bu türküden bahsedilmekteydi. Ancak savaş sonrası bazı dizelerin ("Çanakkale'den çıktım başım selamet. Anafarta'ya varmadan koptu kıyamet" gibi) eklendiği düşünülmektedir.

Türkünün Anlamı ve Çanakkale Ruhunu Yansıtmaları "Ana ben gidiyorum düşmana karşı" deyişi, henüz çocukluktan gençliğe adım atan, cepheden cepheye sürülen gençlerin feryadıdır. Onların kimisi nişanlı, kimisi evlidir. Bu gidişten analar babalar umudu kesmiş, evlatlarını sağken toprağa koymuşlardır, çünkü ağır yaralı veya bakımı imkânsız Mehmetçiklerin acı çekmemesi için mecazi anlamda gömülmelerini ifade eder. Ciğerleri kan kusa kusa çürüyen vatan evlatlarının çaresizliğini anlatır.

Çanakkale Türküsü, sadece Kastamonu veya Çanakkale'ye değil, doğudan batıya, kuzeyden güneye tüm Anadolu'nun, son bin yılın türküsüdür. Milli mutabakatın ve Anadolu insanının kaderinin bir yansımasıdır. Vatanına dönemeyenlerin, anasına, babasına, yavuklusuna kavuşamayanların hikâyelerini barındırır. Bu türküyü dinlerken, bir mendil alıp gözyaşlarınızla o kahramanları anmak, dualarla onlara şükranlarınızı sunmak gerekir.

Sonra da toprağımıza, vatanımıza, hürriyetimize sıkıca sarılmak...

Çanakkale kahramanlarına, başta Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarına, tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyoruz.

Notlar:

Türküde geçen Aynalı Çarşı, Çanakkale merkezinde 1889'da Yahudi ailelerden Halyo'lar tarafından yaptırılmıştır. Çarşıda sanılanın aksine ev aynaları değil, atlara takılan at gözlükleri satılmış.

Çanakkale Türküsü'nün kaynak kişisi İhsan Ozanoğlu, derleyeni ve notaya alanı ise Muzaffer Sarısözen'dir.

Türkünün bilinen en eski kaydı, 1923'te Amerika'da Marika Papagika adlı bir Rum göçmen şarkıcı tarafından Türkçe olarak seslendirilmiştir.

ÇANAKKALE İÇİNDE AYNALI ÇARŞI

Çanakkale İçinde Aynalı Çarşı
Çanakkale içinde aynalı çarşı
Ana ben gidiyom düşmana karşı
Of gençliğim eyvah

Çanakkale üstünü duman bürüdü
On üçüncü fırka harbe yürüdü
Of gençliğim eyvah

Çanakkale içinde bir dolu testi
Analar babalar umudu kesti
Of gençliğim eyvah

Çanakkale içinde bir uzun selvi
Kimimiz nişanlı kimimiz evli
Of gençliğim eyvah

Çanakkale içinde toplar kuruldu
Vay bizim uşaklar orda vuruldu
Of gençliğim eyvah

Çanakkale içinde vurdular beni
Ölmeden mezara koydular beni
Of gençliğim eyvah

Çanakkale köprüsü dardır geçilmez
Al kan olmuş suları bir tas içilmez
Of gençliğim eyvah

Çanakkale içinde sıra söğütler
Altında yatıyor aslan yiğitler
Of gençliğim eyvah

Çanakkale'den çıktım yan basa basa
Ciğerlerim çürüdü kan kusa kusa
Of gençliğim eyvah

Çanakkale'den çıktım başım selamet
Anafarta'ya varmadan koptu kıyamet
Of gençliğim eyvah.

[Ruhi Su'dan dinlemek için tıklayınız](#)

ÇARŞAMBAYI SEL ALDI

Çarşamba Ovası'nda, Yeşilirmak'a uzanan Abdal deresi kıyısındaki köylerden birinde yaşayan yoksul bir ailenin oğlu Ahmet, genç ve alımlı Melek'e gönlünü kaptırdı. Melek de Ahmet'in aşkına karşılık verince nişanlandılar. Bir süre sonra Ahmet, askerlik görevini yerine getirmek üzere köyden ayrıldı.

Ahmet'in askerde olduğu bu dönemde, köyün ağasının oğlu Mehmet Ali, Melek'e göz koydu. Ancak Melek, Ahmet'ten başkasını sevmediği için Mehmet Ali'yi reddetti. Bunun üzerine Mehmet Ali ve adamları, ağanın itibarı sarsılmasın diye Melek'i dağa kaldırdılar.

Bu haber Ahmet'e ulaştığında, askerden firar ederek silahını kuşandı ve Melek'i aramaya başladı. Ahmet yarını ararken şiddetli bir yağmur başladı ve Yeşilirmak taştı. Çarşamba Ovası sular altında kalarak adeta bir göle dönüştü. Sel, Canik dağlarının zirvelerinden eteklerine doğru büyük bir hızla inerek önüne çıkan her şeyi yuttu.

Sel felaketinin ardından köy halkı meydanda toplandı. Bir kayanın üzerinde iki ceset gördüler. Yaklaştıklarında cansız bedenlerin Ahmet ve Melek'e ait olduğunu, el ele tutuşmuş şekilde yattıklarını fark ettiler.

Rivayete göre, bu büyük kaya parçası yedi yerinden yarıldı ve her yarıktan bir servi boyu su fışkırdı. Köylüler dualar etti. Bu duaların, yıllar içinde insanların acısını dile getiren "Çarşamba'yı Sel Aldı" türküsünün dizelerine dönüştüğüne inanılır.

Kayanın bulunduğu yere daha sonra yedi taşlı bir su değirmeni kuruldu ve o bölge "Değirmenbaşı" olarak anıldı. Ahşap değirmenin yedi oluğuna su veren set üzerinden yedi kez yürümek ve sağ ile sol omuz üzerinden yedişer kez su atmak uğur sayılırdı. Her Hıdırellez'de tekrarlanan bu gelenek, 1970'lerde değirmenin yıkılmasına kadar sürdü.

ÇARŞAMBAYI SEL ALDI

Çarşamba'yı sel adı,
Bir yar sevdim el aldı.
Keşke sevmez olaydım,
Elim koynumda kaldı.

Oy ne imiş ne imiş,
Kaderim böyle imiş.
Gizli sevda çekmesi,
Ateşten gömlek imiş.

Yılan çıkar kamaşa
Su neylesin yanmışa
Mevlam sabırlar versin
Yarinden ayrılmışa

Oy ne imiş ne imiş,
Kaderim böyle imiş.
Gizli sevda çekmesi,
Ateşten gömlek imiş.

Çarşamba yollarında
Kelepçe kollarında
Allah canımı alsın
O yarin yollarında

Oy ne imiş ne imiş,
Kaderim böyle imiş.
Gizli sevda çekmesi,
Ateşten gömlek imiş.

Derleyen: Nejat Buhara

[Yıldıray Çınar'dan dinlemek için tıklayınız](#)

ÇIKTIM BELEN KAHVESİNE BAKTIM OVAYA (Ormancı)

Muğla'nın Gevenes Köyü'nde, 1922 doğumlu Mustafa Şahbudak, köyün ağa çocuğuydu. Köy Muhtarı Tevfik Cezayirli ise Mustafa'nın en yakın arkadaşıydı. Bu iki dost, her akşam köy kahvesinde iddialı "dama" maçları yapardı.

1946 yılının Temmuz ayında, Mustafa Şahbudak ve Muhtar Tevfik Cezayirli yine dama oynarken, "Sarı Mehmet" lakaplı Orman Memuru Mehmet İn kahveye gelir. Mehmet sarhoştur. Bir gün önce komşu Çiftlik Köyü'nde çıkan yangının evrakının bir an önce ilçeye, Yatağan'a götürülmesi gerekmektedir. Ancak aynı zamanda 1946 seçimlerinin evrakı da Yatağan'a ulaştırılacaktır ve bunu köy bekçisinin götürmesi zorunludur. Ormancı Mehmet, bekçiye yangın evrakı için muhtardan ister. Muhtar Cezayirli ise, "Olmaz, daha acil olan seçim sonuçlarının ulaştırılması gerekiyor. Bekçiye gönderemem," diye yanıt verir.

Bu cevap üzerine ormancı ile muhtar arasında tartışma başlar. Ormancı, dama masasına yumruk atar. Mustafa Şahbudak, bu davranışa tahammül edemez ve ormancıyı tokatlar. Olayın büyüyeceğini anlayan köylüler, ormancıyı sakinleştirmek için kahvenin arkasına götürürler. Ancak ormancı küfürler savurmaya devam eder. Mustafa

Şahbudak daha fazla dayanamaz, yerinden kalkar ve ormancının üzerine yürür.

Ormancı Mehmet, kamasını çekip Mustafa Şahbudak'ı kolundan yaralar. Bunun üzerine Mustafa Şahbudak, ormancıyı korkutmak için belindeki tabancayı çeker ve yere doğru ateş eder. Muhtar Tefvik, ormancının ikinci kez kama savurmasını engellemek için elini tutar; ancak Mustafa tetiğı zaten çekmiştir.

Ormancı Mehmet İn kaçımaya başlar. Mustafa Şahbudak, onu durdurmak için bir el daha ateş eder. Bu atış öldürme amaçlı değildir, sadece kaçmasını engellemek içindir. Ancak ikinci atışta Mehmet İn yere düşer. Sırt cebinde tabaka olduğu için yara almaz. Fakat kaza kurşunuyla Mustafa Şahbudak, en yakın dostu Muhtar Tefvik Cezayirli'yi vurmuştur.

O günlerin imkânsızlıkları içinde Tefvik'i, tahta bir sal üzerinde 23 kilometre uzaklıktaki Muğla Devlet Hastanesi'ne götürürler. Tefvik çok kan kaybetmektedir. Mustafa, Doktor Veli Bey'e, "Babamın selamı var, bu adamı iyileştir," diye yalvarır. Doktor Veli Bey, "O ölecek, önce senin kolunu saralım," der. O sırada Tefvik, eliyle Mustafa'yı yanına çağırır ve "Ben ölüyorum, hakkını helal et," dedikten sonra hayatını kaybeder.

Yıllarca yaşananları unutmaya çalışan Mustafa'ya bir gün arkadaşları, değirmenci Tahir Usta'dan bahsederler. Tahir Usta, aynı zamanda türkü de bestelemektedir. Gevenes Köyü'nde yaşanan bu acı olay, Tahir Usta tarafından bestelenir. Düğünlerde okunan, herkesin diline düşen bu türkü, ORMANCI türküsüdür.

ÇIKTIM BELEN KAHVESİNE BAKTIM OVAYA

Çıktım Belen Kahvesine

Baktım ovaya baktım ovaya
Bay Mustafa çağırdı dam oynamaya
Ormancı da gelir gelmez
Yıkar masayı yıkar masayı
Laf anlamaz ormancı çekmiş kafayı

Aman ormancı canım ormancı
Köyümüze getirdin yoktan bir acı

Köyümüzün suları hoştur içmeye
İçinde köprüsü var gelip geçmeye
Yârimi vurdular – bir hiç hiçine
Yazık ettin ormancı köyün gencine

Aman ormancı canım ormancı
Köyümüze getirdin yoktan bir acı.

[Müzeyyen Senar'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

ÇÖKERTMEDEN ÇIKTIM DA HALİLİM

"Çökertme" türküsü, Bodrum yöresinin en bilinen eserlerinden biri olup, merkezinde Halil, İbram (İbrahim) Çavuş, Çakır Gülsüm ve Çerkez Kaymakam'ın olduğu dramatik bir olayı anlatır. Türkünün ismindeki "Çökertme" kelimesi genellikle Bodrum'daki Gökova kıyısında bulunan Çökertme köyüyle ilişkilendirilse de, aslında Yalıkavak'taki marinanın bulunduğu bölgeyi işaret eder. Bu türkünün farklı anlatımları olsa da, hepsi Halil'in trajik sonunu ve bu olaya karışan diğer karakterleri merkeze alır.

Halil'in Geçmişi ve Kaçışları

Hikayenin kahramanı Halil, kökeni Van Erciş'e dayanan, ailesi İstanköy üzerinden Bodrum Karabağ'a yerleşmiş bir demirci ustasının oğludur. Namus meselesinden kız kardeşini öldürdüğü için kanun kaçağı olarak yaşamakta, sık sık İstanköy'ü ziyaret etmektedir. Bir düğünde Rumlar tarafından ihbar edilmesiyle 7 yıl hapis yatar. Hapisten çıktıktan sonra Rumlarla husumet yaşar ve hayatına Hafize (Havse), yani türkünün Çakır Gülsüm'ü girer.

Aşk, İhanet ve Sonun Başlangıcı

Gülsüm, Çerkez Kaymakam olarak bilinen Ömer Lütfi Bey'in evinde hizmetçidir. Halil'in yakın arkadaşı olan İbram Çavuş ise aynı zamanda Gülsüm'ün ilk kocasıdır ve Halil'i kollamaktadır. Halil, Gülsüm'ü bir düğünden zorla kaçıtır ve Yalıkavak yakınlarındaki bir mağarada birlikte yaşamaya başlarlar.

Bu duruma öfkelenen Çerkez Kaymakam, Selamoğlu'nu Halil'in peşine salar. Ancak Selamoğlu, Halil'i uyarır ve Halil, Gülsüm ile birlikte kayıklarla adalara kaçmak amacıyla Çökertme'ye gelir. Burada Rum gemicilerden Kosta Paho ile anlaşır. Ancak Kosta Paho, Halil ile Rumlar arasındaki husumeti kullanarak Halil'i Çerkez Kaymakam'a ihbar eder.

Trajik Son

Çerkez Kaymakam'ın emriyle kolcubaşı Barka'nın Ali ve jandarma Ömer Çavuş harekete geçer. Kosta Paho, Halil ve Gülsüm'ü denizin dalgalı olduğunu bahane ederek Aspat yerine Bitez Koyu'ndaki Hırsız Yatağı'na götürür. Akşam olunca içkilerine "Balık Ağası" adı verilen zehirli bitkinin sersemletici özünü katan Paho, Halil ve Gülsüm'ü uyutur.

Tekneyi kıyıya yaklaştırdığında pusudaki Ömer Çavuş ateş açılmasını emreder. Kosta Paho can korkusuyla tekneyi geri çekerken, Barka'nın Ali'nin kayığıyla etrafları sarılır. Barka'nın Ali tekneye çıkar ve Kosta Paho, Halil ile Gülsüm'ü uyandırır. Sersemlemiş halde karaya çıktıklarında Ali, Halil'i bacağından yaralar.

Yaralı Halil, Bodrum'a, kaymakamlık binasının önüne getirilir. Halkın toplandığı yerde jandarma komutanı "Kel Mülazım", "Devlete, Hükumete karşı gelenin sonu budur" diyerek Halil'i ibretlik gösterir. Halil'in yarasına müdahale edilmez ve kaymakamlık mahzenine atılır. Burada acı içinde

kıvranan Halil'i Ömer Çavuş boğazlayarak öldürür.
Alelacele, kıyafetleriyle birlikte gömülür.

Bu trajik olay üzerine, Bodrum'un "Üçlü Sacayağı" olarak
adlandırılan türkülerinden ikincisi olan "Çökertme" yazılır.

ÇÖKERTMEDEN ÇIKTIM DA HALİLİM

Çökertmeden çıktım da Halil'im,
Aman başım selamet,
Bitez de yalısına varmadan Halil'im,
Aman koptu kıyamet.
Arkadaşım İbrahim Çavuş Allah'ıma emanet

Burası da Aspat değil Halil'im aman Bitez yalısı,
Ciğerime ateş saldı aman kurşun yarası,

Gidelim gidelim Halil'im Çökertmeye varalım
Kolcular gelirse Halil'im nerelere kaçalım
Teslim olmayalım Halil'im aman kurşun saçalım.

Burası da Aspat değil Halil'im aman Bitez yalısı,
Ciğerime ateş saldı aman kurşun yarası,

Güvertede gezer iken aman kunduram kaydı,
İpeklide mandilimi aman örüzger aldı,
Çakır da gözlü Gülsüm'ümü Çerkes Kaymakam aldı.

Burası da Aspat değil Halil'im aman Bitez yalısı,
Ciğerime ateş saldı aman kurşun yarası.

[Tolga Çandar'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

DAĞLAR SENİ DELİK DELİK DELERİM

"Dağlar Seni Delik Delik Delerim" türküsü, kökeni çok eskilere dayanan ve bilinen Aslı ile Kerem efsanesinin acı dolu bir kesitini anlatır. Kerem ile Aslı arasındaki onulmaz sevda ve hicran yarası, türkünün her dizesine sinmiştir.

Yasak Aşk ve Zorunlu Göç

Aslı, bir keşişin kızıdır ve Kerem'le birbirlerine büyük bir aşkla bağlıdırlar. Ancak Aslı'nın babası, kızını Kerem'e vermek istemez ve her türlü bahaneyle onları ayırmaya çalışır. İki sevdalı yürek, kavuşma umutlarını hiç yitirmeden beklerken, Aslı'nın babası son çareyi göç etmekte bulur.

Bir gece yarısı, herkes uykudayken karısını ve kızını alelacele uyandırarak yola çıkacaklarını bildirir. Zavallı Aslı, Kerem'e haber ulaştıramadan, çocukluğunun ve aşkının yeşerdiği yurduna karanlıklar içinde veda etmek zorunda kalır.

Kerem'in Umutsuz Takibi

Sabahın ilk ışıklarıyla uyanan Kerem, içindeki buruk hisle

hemen keşişin evine koşar. Evdeki sessizlik ve komşulardan aldığı bilgilerle Aslı'nın gittiğini anlar. "Aslı gitmiş. Artık beni bu yerlerde hiçbir şey eyleyemez," diyerek heybesini yüklenir ve sevdiğinin peşine düşer.

Rivayete göre keşişin ailesi, Tebriz'den Erzurum'a, oradan da Ilıca'ya doğru yol almıştır. Kerem de adeta kokusunu alır gibi, Erzurum'daki Hacılar Hanı'nda kısa bir mola verdikten sonra sazını eline alır. Dinleyen cemaate Aslı'yı sorar ve aldığı bilgilerle içi yana yana tekrar yola koyulur.

Palandöken'de Bir Aşık Feryadı

Aslı'nın babası, kızını Kerem'den çok uzaklara götürme konusunda kararlıdır. Onlar kaçarcasına giderken, Kerem de baharın taze rüzgarlarıyla eriyen karların ve yeşermeye başlayan doğanın içinde izlerini takip eder. Palandöken'in başı karlı zirveleri, Kerem'in aşkının ve hüznünün büyüklüğünü adeta yansıtmaktadır.

Daha fazla dayanamayan Kerem, bir taşın üzerine oturur. Uzun uzun, sessizce dağları seyrederken içten içe "Dağlar sizin başınız niye böyle dumanlı. Siz de mi benim gibi yardan ayrıldınız?" dercesine derin bir acı çeker. İşte tam o anda, Aslı'nın hasretiyle yanan Kerem, şu dizelerle dağlara seslenir:

DAĞLAR SENİ DELİK DELİK DELERİM

Dağlar seni delik delik delerim
Kalbur alır toprağını elerim.
Sen bir kara koyun ben de bir kuzu
Sen döndükçe ardın sıra melerim.

Aslı'm gitti yaylalara dayandı
Benim burda kalışıma ne dersiz?
İki dinli bir cahilin elinden
Sararıp da soluşuma ne dersiz?

Bayram gelsin kına yakım destime
Haber yollum yarenime dostuma.
Ben ölürsem Aslı'm gelmez üstüme
Garip garip ölüşüme ne dersiz?

Dağlar senin ne karanlık ardın var
Lale, sümbül, mor menekşe derdin var.
Herkesin bir vatani var yurdu var
Benim böyle (yurtsuz) kalışıma ne dersiz?

Ben Kerem'im, Keremliğim bildirdim
Düşmanım ağlatıp, dostum güldürdüm
Hey ağalar yarım elden aldıldım
Melul mahsun kalışıma ne dersiz?

Not: Bu Türkü esas olarak Sivas yöresine ait olup; bir varyant olarak, hikayesinde Erzurum Ilıca bölgesi de geçen bir hikaye biçimi günümüze kadar ulaşmıştır.

Kaynak kişiler: Âşık Erol ERGANÎ
Derleyen: Merdan GÜVEN)

[Belkıs Akkale'den dinlemek için tıklayınız.](#)

DRAMA KÖPRÜSÜ

"Drama Köprüsü" türküsü, Debreli Hasan adlı bir halk kahramanı eşkıyanın efsanesini konu alır. Debreli Hasan, mübadele öncesi dönemde Drama, Serez ve Sarışaban bölgelerinde faaliyet göstermiş, halk arasında sevilip saygı görmüş bir isimdir.

Debreli Hasan Kimdir?

Debreli Hasan'ın kesin yaşam dönemi bilinmese de, Çakırcalı Efe ile çağdaş olduğu ve 1870-1920 yılları arasında Makedonya dağlarında etkili olduğu düşünülür. Halk arasında anlatılan bir menkıbeye göre, Selanikli bir Yahudi tüccara, "Eğer bu civar dağlarda hükümrân olan Debreli'den geçsen, Ege dağlarında Çakırcalı'dan geçemezsin," denmiştir.

Debreli Hasan'ın çetesi çok kalabalık değildir; bilinen tek kızı Karakedi'dir. Onu halka sevdiren en önemli özelliği ise fakirlere yardım etmesi ve özellikle birbirini seven yoksul gençleri evlendirmesidir. Bu konuda şöyle bir menkıbe anlatılır: Evlenmek isteyen dağlı bir genç, tek danasını satmak üzere İskeçe pazarına giderken Debreli Hasan yolunu keser. Delikanlının parasının olmadığını anlayan

Debreli, ona düğün için yetecek kadar para verir ve danasını satmamasını öğütleyerek uğurlar.

Efsanevi Son ve Türküsü

Makedon dağlarının bu namı eškıyası Debreli Hasan, sonunda padişah affına uğrar veya söylentilere göre mübadele sırasında güvenlik güçlerinin elinden kaçarak Türkiye'ye göç eder. Kısacası, Debreli Hasan efsaneleriyle Rumeli Türklerinin gönlünde taht kurmuştur.

Drama Köprüsü'nü, o devrin haksız para kazanan, halkı ezen zenginlerinden aldığı haraçla yaptırdığına inanılır. İşte bu efsanevi köprü ve Debreli Hasan'ın hikayesi, aşağıdaki türküyle ölümsüzleşmiştir:

DRAMA KÖPRÜSÜ

Drama köprüsü Hasan dardır geçilmez
Soğuktur suları Hasan bir tas içilmez

At martinini Debreli Hasan dağlar inlesin
Drama mahpusunda Hasan dostlar dinlesin

Mezar taşlarını Hasan koyun mu sandın
Adam öldürmeyi Hasan oyun mu sandın

At martini Debreli Hasan dağlar inlesin
Drama mahpusundan Hasan dostlar dinlesin

Drama köprüsü Hasan dardır daracık
Çok istemem Yanko Çorbacı bin beş yüz liracık

At martini Debreli Hasan dağlar inlesin
Drama mahpusunda Hasan Karakedi dinlesin

Drama köprüsünü Hasan gece mi geçtin
Ecel şerbetini Hasan ölmeden mi içtin

At martini Debreli Hasan dağlar inlesin
Drama mahpusunda Hasan dostlar dinlesin

(Yöresi: Trakya (Tekirdağ); yayımlayan: Reşit Salim OSMAN, H.
ARDA)

Kaynak: Güven, Merdan (2005)

[Ruhi Su'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

ELEDİM ELEDİM HÖLLÜK ELEDİM

"Eledim Eledim Höllük Eledim" türküsü, evlat acısıyla kavrulmuş bir annenin feryadını dile getirir. Bu meşhur Erzurum türküsü, Allah kimseye yaşatmasın dedirten, yürek dağlayan bir hikayeye sahiptir.

Bir Umutsuz Bekleyişten Evlat Edinmeye

Hikaye, Erzurum'da yaşayan yeni evli bir çiftin hayatıyla başlar. Evliliklerinin üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen bir türlü çocuk sahibi olamayan çift, zamanla ümitlerini yitirir ancak içlerindeki evlat hasreti hiç dinmez. Son çare olarak bir erkek bebek evlat edinmeye karar verirler.

Acıların Ardı Kesilmeyen Bir Hayat

Ne yazık ki bu minik evlatlığı öpüp koklamaya dahi fırsat bulamadan, genç baba vefat eder. Anne, küçük evlatlığıyla birlikte büyük zorluklar ve imkansızlıklar içinde hayata tutunmaya çalışır.

Yıllar geçer, evlatlık oğlan büyür ve genç bir delikanlı olur. Vatan savunması için eli silah tutan herkesin askere alındığı bir dönemde o da cepheye gider. Ancak ne yazık ki bir süre sonra şehitlik haberi gelir.

Bu acı haberle zaten köz gibi yanan anne yüreği daha da kavrulur. Evlatlık acısıyla paramparça olan anne, işte bu ağıdı yakar:

ELEDİM ELEDİM HÖLLÜK ELEDİM

Eledim eledim höllük eledim
Aynalı beşikte yavrum bebek beledim
Büyüttüm besledim asker eyledim
Gitti de gelmedi yavrum buna ne çare

Bir güzel simadır aklımı alan
Aşkın ateşidir yavrum sineme dolan
Beni kınamasın ehli din olan
Gitti de gelmedi yavrum buna ne çare.

[Bedia Akartürk'ten dinlemek için tıklayınız.](#)

ELİF DEDİM

"Elif Dedim" türküsü, Kütahya yöresine ait, bestesi ve kaynak kişisi Hisarlı Ahmet olan, yürek yakan bir aşk hikayesidir. Bu türkü, sevdiği kadına kavuşabilmek ve onunla bir ömür geçirebilmek için o dönemin amansız hastalığı olan veremle savaşıyan genç bir adamın dramını anlatır.

Yörede yaşayan genç bir adam, Elif adında bir kıza deli divane aşık olur. Genç kadın da bu aşka karşılıksız değildir. Ancak, genç adam verem hastalığına yakalanmıştır. Elif'in ailesi, genç adamın sağlık durumunu öğrendiğinde, kızlarını onunla evlendirmeyi reddeder ve "Git, tedavini ol, sonrasında Elif'i alabilirsin" derler. O dönemde verem tedavisi oldukça zor ve hastalığı yenme umudu çok azdır. Buna rağmen aşkının peşinden giden genç adam, Elif'e kavuşmak için hastaneye yatar ve tedaviye başlar.

Ancak ölümün kaçınılmaz bir son olduğunu bilen genç adam, yine de tedavi sürecine devam eder ve Elif'e bir mesaj gönderir: "Ölüm ölüm dediğin nedir ki gülüm, ben senin için yaşamayı göze almışım." Bu sözler, "Elif Dedim" türküsünün en vurucu kısmını oluşturur.

Genç adamın yazdığı mektuba maalesef Elif'ten bir yanıt

gelmez. Zaman geçtikçe genç adamın hastalığı daha da kötüleşir. Elif'ten haber alamaması nedeniyle moral olarak ker. Hastanede yattığı süre boyunca, sadece Elif'ten haber almak ve içindeki acıyı hafifletmek için su dışında hiçbir şey yemez, hayata küser.

Kendi lmnn yaklaştığının ve hatta tabutunun bile hazır olması gerektiğinin farkında olan genç adam, hastaneye yattığı süre boyunca Elif'e olan umutsuz aşkını ve ağdını bir trkye dönüştürür. Bu sözleri şapkasının içine saklar. Vereme yenik düşen genç adamdan geriye, Elif'e olan sonsuz aşkı ve "Elif Dedim" türküsünün yürek yakan sözleri kalır.

Sonc olarak, "Elif Dedim" türküsü, aşıkların aşk uğruna verdikleri acı dolu mücadelenin ve ayrılığın hüzünlü bir destanı olarak Türk halk müziği tarihine işlenir. Yıllar boyunca unutulmayan bu türkü, bugün dahi dillerden düşmez.

ELİF DEDİM

Elif dedim, be dedim aman
Kız ben sana ne dedim?
Kuş kanadı kalem olsa
Ah yazılmaz benim derdim

Elif'im noktalandı aman
Az derdim okalandı
Yetiş anam, yetiş babam aman
Ah mezarım tahtalandı.

[zay Gönlüm'den dinlemek için tıklayınız.](#)

EŞKİYA DÜNYAYA HÜKÜMDAR OLMAZ

Rize'nin şimdiki adıyla Portakallık olan Haldoz mahallesinde, bir düğünde kardeşinin bıçakla yaralanması üzerine Sandıkçı Şükrü, olay yerine gider. Kardeşini kanlar içinde bulan Şükrü, onu yaralayan Abdi Ağa'nın uşağını (bir anlatıma göre de Abdi Ağa'yı) orada vurur.

Bu olay yüzünden hapse düşen Sandıkçı Şükrü, bir süre sonra bazı arkadaşlarıyla birlikte hapishaneden kaçar ve dağa çıkar. Dağa çıktıktan sonra, yönetimle iş birliği yaparak kendisini hileyle zehirlemek isteyen biriyle, karısı Fadime'yi elinden almak isteyen başka birini öldürür. Sandıkçı Şükrü'nün adı bu olaylardan sonra daha da yaygınlaşır. Fakirlere dokunmaması, zenginlerle mücadele etmesi yüzünden halk tarafından sevilir ve desteklenir. Bu erdemleri sayesinde kendisine yardım edenlerin sayısı artar.

Sandıkçı Şükrü'nün, türküde adı geçen zengin Perilizade'ye haberler göndererek yoksullara mısır dağıtmasını istediği, aksi takdirde onu cezalandıracağı tehdidinde bulunduğu söylenir. Gerçekten de, Sandıkçı Şükrü'nün isteğini yerine getirmeyen Perilizade'nin mısırlarını adamlarına toplattırdığı ve yoksullara dağıttırdığı yaşlılarca anlatılır.

Rize'nin Camiönü mahallesinden Hüseyin Kutlu adında, Sandıkçı Şükrü dönemine yetişmiş bir yaşlı, "Çevrede

başı belaya giren Sandıkçı'nın yanına geliyordu. Sandıkçı hem geleni koruyor, hem yardım ediyordu" diyerek onu anlatır.

Bir gün, kardeşiyle birlikte, türküde adı geçen Urusba (şimdiki adı Uzunkaya) köyündeki eski bir kahvede otururken, zaptiyeler çevresini sarar. Zaptiye Çavuşu Abbas Çavuş, Sandıkçı'nın teslim olmasını ister. Ancak Sandıkçı kabul etmez ve Abbas Çavuş'tan çekip gitmelerini ister. Zaptiye Çavuşu bunu kabul etmeyince çatışma çıkar. Sandıkçı ve kardeşi, Zaptiye Çavuşu ile birkaç zaptiyeyi öldürerek kaçarlar.

Sandıkçı Şükrü'nün bu olaydan sonra bir ara yakalanıp zincire vurularak batıya gönderildiği, ancak kapatıldığı yerden atlayıp Rizeli sandalcılar tarafından kurtarıldığı anlatılır. Sinop Kalesi'nde tutukluyken denize atladığı ve kurtulduğu da rivayet edilir.

Sandıkçı Şükrü'nün yakalanamaması ve her geçen gün daha çok halk desteği sağlaması üzerine, Trabzon Valisi Kadir Paşa önemli sayıda adam toplayarak Sandıkçı'nın üzerine gönderir. Sandıkçı'nın üzerine gönderilen süvariler, Kolcu Kayıklarının Reisi Varilcioğlu Sadık'ı da yanlarına alırlar. Sandıkçı Şükrü, Of ilçesinin İkizdere köyü yakınlarındaki Sanlı adlı bir mezrada, bir yaşlı kadının evinde otururken ihbar edilir. Çevresi atlılarca sarılır. Varilcioğlu da yanlarındadır.

Sandıkçı Şükrü teslim olmak istemez. Fakat eskiden tanıştığı Varilcioğlu Sadık, teslim olursa öldürülmeyeceğini söyleyerek onu ikna eder. Sandıkçı Şükrü de buna inanarak tüfeği elinden teslim olur. Ancak Varilcioğlu ile zaptiyeler, teslim olarak önlerinde yürüyen Sandıkçı Şükrü'yü arkadan kurşunlayarak öldürürler. Türkülerden, gövdesinin şehre getirilerek halka gösterildiği anlaşıyor.

Sandıkçı Şükrü'yü doğrudan gören ve tanıyan Refii Cevat Ulunay, ondan "Yaptıklarına pişman olmuş, fakat affedilmeyeceğini bildiği için teslim olmayan mert bir insan" olarak bahseder.

EŞKİYA DÜNYAYA HÜKÜMDAR OLMAZ

Bir yanıımı sardı müfreze kolu
Bir yanıımı sardı Varilcioğlu
Beşyüz atlıylan kestiler yolu
Eşkîya dünyaya hükümdar olmaz

Sene 341 nefsime uydum
Sebep oldu şeytan bir cana kıydım
Katil defterine adıımı koydum
Eşkîya dünyaya hükümdar olmaz

Sen ağlama anam dertlerim çoktur
Çektiğim çilenin hesabı yoktur
Yiğitlik yolunda üstüme yoktur
Eşkîya dünyaya hükümdar olmaz

Çok zamandır çektim kahrı zindanı
Bize de mesken oldu Sinop'un hanı
Firar etmeyilen buldum amanı
Eşkîya dünyaya hükümdar olmaz

Sinop kalesinden uçtum denize
Tam üç gün üç gece göründü Rize
Karşı ki dağlardan gel oldu bize
Eşkîya dünyaya hükümdar olmaz.

[Hasan Mutlucan'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

FERAYİDİR KIZIN ADI FERAYİ

"Ferayi" türküsü, Ege Bölgesi'nin Menteşe Beyleri'nden Yakup'un oğlu İlyas ile dünyalar güzeli Yörük kızı Ferayi arasındaki imkânsız aşkın ve trajik sonun hikayesini anlatır.

İlyas ve Ferayi'nin Karşılaşması

Dağlar sevdalısı ve av meraklısı İlyas Bey, bir ilkyaz günü Muğla dağlarında avlanırken, beklenmedik bir şekilde Yörük kızı Ferayi ile karşılaşır. Bu ıssız dağ başında, tek başına kuzu ve oğlaklarını güden Ferayi'nin güzelliği karşısında büyülenen İlyas, hemen kıza seslenir ve adını öğrenir: Ferayi. İlyas Bey, Yakup Bey'in oğlu olduğunu söyler ve Ferayi'nin daveti üzerine obalarına konuk olur.

Ferayi'nin sunduğu ayran ve çökeleği yerken bir yandan da Ferayi'yi süzen İlyas, içindeki aşkı daha fazla saklayamaz ve Ferayi'ye evlenme teklif eder. Ferayi, durumu ailesiyle konuşması gerektiğini söyleyerek başını öne eği.

Ailelerin Onayı ve Ağabeyin İtirazı

İlyas, hemen Milas'a dönerek annesi aracılığıyla babası Yakup Bey'e kararını iletir. Yakup Bey, oğlunun isteğini kırmaz ve adamlarıyla birlikte Ferayi'nin obasına gider. Ferayi'nin babası, Yakup Bey'in "Bahçenizdeki gülü dermeye geldik, sizinle kardeşlik olmaya geldik" sözleri üzerine, "Civan oğlun İlyas'a kız vermek, obamıza şan verir beyim" diyerek evliliğe rıza gösterir. Düğün hazırlıklarına başlanılmasına karar verilir ve Yakup Bey obadan ayrılır.

Ancak, obadan uzaklaşılırken sürüyü yaylatmaktan dönen Ferayi'nin ağabeyi Mıstık, durumu öğrenince çılgına döner. İlyas Bey'in kız kardeşiyle nişanlanmadan görüşmüş olmasını kendine "ar" sayar ve evliliğe kesinlikle karşı çıkar. Ne kadar ısrar etseler de Mıstık'ı ikna edemezler.

Trajik Buluşma ve Acı Son

Başka çaresi kalmadığını anlayan Ferayi, İlyas Bey'e haber gönderir: "Beni falan gün Kanlı Kapuz'un (kanyonun) ağzında bekle. Ben çeyizimi sarı mayaya (dişi deveye) yükler gelirim. Oradan da birlikte kaçacağız."

İlyas Bey atına atlar ve buluşma yerine doğru yol alır. Ancak Mıstık, kardeşini gizlice takip etmektedir. Kanlı Kapuz'un başına yaklaşıncı Ferayi'yi yakalar ve "demek İlyas'la kaçacaksın ha?" diyerek bıçağını çeker. Biricik kız kardeşini delik deşik eder. Bu korkunç eylemin ardından Mıstık da dayanamaz ve kendini Kanlı Kapuz'un derinliklerine atar.

İlyas Bey, buluşma yerine geldiğinde çeyiz yüklü sarı mayayı başıboş görünce yüreği ağzına gelir. Ferayi'yi aramaya başlar ve kısa bir mesafede, al kanlar içinde cansız bedenini bulur. İlyas Bey'in bu olaydan sonra ne yaptığı tam olarak bilinmese de, halk bu acı olayı ağıt

olarak türküleştirmiş ve sevenlerin arasına kimsenin girememesi için bu hikayenin dilden dile dolaşmasını sağlamıştır.

FERAYİDİR KIZIN ADI FERAYİ

Ferayi'dir kızın adı Ferayi
(de yandım aman esmer yarım de aman da Ferayi)
Türkmen de gızı katarlamış mayayı
(of yar yandım aman esmer yarım de aman da Ferayi)

ninni ninna ninni ninnana ninninih
ninanaydam
aman da aman ferayi

Demirciler demir döğer tunç olur
(of yandım aman esmer yarım de aman da tunç olur)
Sevip sevip ayrılması güç olur
(of yar yandım aman esmer yarım de aman da güç olur)

ninni ninna ninni ninnana ninninih
ninanaydam
aman da aman ferayi.

[Özay Gönlüm'den dinlemek için tıklayınız.](#)

GÜVERCİN UÇUVERDİ (Misket)

Misket, ufacık tefecik bir elma türüdür, aynı zamanda bu türkünün hüznü kahramanı Huriye'ye Osman Efe'nin verdiği lakaptır. Ankara'nın sayılı efelerinden, genç ve yakışıklı Osman Efe'ye gönül veren Huriye, sık sık evlerinin önündeki elma ağacına tırmanır, sevdalısının yolunu gözlerdi. Osman Efe, Huriye'yi gördüğünde "Misket" diye seslenirdi, ikisinin de yüreğinden ılık bir şeyler akardı.

Yörenin ünlü ağalarından Kır Ağa, bir gün Huriye'yi çeşme başında su doldururken görür ve bir hafta geçmeden Huriye'yi babasından ister. Huriye'nin babası, Kır Ağa'nın yiğitliğini ve varlığını göz önünde bulundurarak kızını vermek ister. Ancak Huriye, annesine "Ölsem de Kır Ağa'ya varmam" cevabını verir.

Huriye, akşamı zor eder, bahçeye çıkıp Osman Efe'nin yolunu gözler. Uzaktan atını görünce hemen elma ağacına tırmanır ve durumu Osman Efe'ye anlatır. Osman Efe çılgına döner. Kır Ağa'ya haber gönderir, "Kendini sever, sayarım. Yiğit kişi bellerim. Yolumdan çekilsin. Sonu iyi olmaz," der. Ancak haberi götürenler, sözlere bin katarlar: "Osman diyor ki, Kır Ağa kim oluyor da benim yavuklumu alacak. Leşini sererim."

Kır Ağa da bu sözlere öfkelenir, "Demek dünkü çocuk bize meydan okuyor. Kendine güveniyorsa karşıma çıksın," diye Osman Efe'ye haber gönderir. Bu şekilde Kır Ağa ile Osman Efe birbirlerine kinlenir ve sonunda kıran kırana bir kavgaya tutuşmaya, sağ kalanın Huriye'yi yani Misket'i almasına karar verirler.

Belirlenen gün ve yerde karşılaşırlar. Bıçaklar çekilir. Huriye ise elma ağacının tepesinden, Osman Efe için dua ederek ve kavganın sonunu merakla bekleyerek yolları gözler. Osman Efe, Kır Ağa karşısında aslanlar gibi dövüşürken, Kır Ağa birdenbire durur ve "Benimle böylesine boy ölçüşen yiğide ben kıyamam. Koç olacak kuzuya bıçak çekemem. Vur bıçağını bağrıma. Misket senin olsun," der ve bıçağını yere atar. Osman Efe önce şaşırır, sonra o da bıçağını yere atar ve koşup Kır Ağa'nın ellerine sarılır.

Bu sırada kadınlar ve kızlar da yollara dökülmüş, uzaktan görünen kalabalığı beklemektedir. Misket ise çıktığı elma ağacında heyecandan duramaz. Daldan dala geçip gelenleri seçmeye çalışır. Derken kalabalık yaklaşır, önde Kır Ağa, arkasında kalabalık. Gözleri Osman'ı arar ancak göremez. Korkuyla birden başı döner, gözleri kararır ve tepe üstü ağaçtan aşağı düşerek cansız yere yığılır.

Çok geçmeden kalabalık elma ağacına ulaşınca büyük bir feryat kopar. Osman Efe oralara sığmaz olur, kadınlar ve kızlar perişandır. Misket kızın, Huriye'nin bu trajik hikayesi dilden dile dolaşır ve türkü olur.

"Misket Düzeni" adı verilen bir akort sistemi ile çalınan, sonraları başka sözler de eklenerek düğünlerin ve eğlencelerin vazgeçilmez oyun havalarından biri haline gelen bu Ankara Türküsü, aslında böylesine dokunaklı bir dramın öyküsüdür.

GÜVERCİN UÇUVERDİ

Güvercin uçuverdi
Kanadın açiverdi
Ben yandım aman ayrılamam
Eloğlu değil mi aman aman,
Sevdi de kaçiverdi

A benim hacı yarım
Başımın tacı yarım
Eller bana acımaz
Sen bari acı yarım.

Güvercinim uyur mu
Çağırsam uyanır mı
Ben yandım aman ayrılamam
Sen orada ben burda aman aman,
Buna can dayanır mı

Deniz susuz olur mu
Dibi kumsuz olur mu
Ben müftüye (hakime) danıştım
Yiğit yarsız olur mu

Caminin müezzini yok
İçinin düzeni yok
Ben yandım aman ayrılamam
Çok memleketler gezdim aman aman
Buradan güzeli yok.

[Hacer Buluş'tan dinlemek için tıklayınız.](#)

HALİL İBRAHİM

Ordu yöresine ait olan "Halil İbrahim" türküsü, 1931 yılında Fatsa'da dünyaya gelen Halil İbrahim'in hazin hikayesini anlatır. Fatsa'da saat ve gramofon tamiri yapan Halil İbrahim, dürüstlüğü, titizliği ve iyi kalpliliğiyle tanınırdı. Her zaman kılığına özen gösterir, boyasız ayakkabı dahi giymezi.

Her gün üzerinde bir dal köprü bulunan bir ırmağın üzerinden geçerek işine gidip gelirken, bir gün köprüde bir kız görür ve ona sevdalanır. Bu kız, Çolağın Ahmet'in kızıdır ve Halil İbrahim onunla evlenir. Bir kız, bir erkek olmak üzere iki çocukları olur.

Takvimler 1951 yılını gösterdiğinde Halil İbrahim'i askere çağırırlar. Ailesinden ayrılmak istemese de mecburen gider. Ancak askerdeyken düşmanları ona bir mektup yazar. Mektupta, karısının babası tarafından başka birine satıldığı ve köyün ağasının da topraklarının bir kısmını ele geçirdiği söylenir. Bu haber üzerine Halil İbrahim, askerden kaçar ve Fatsa'ya döner. İlk iş olarak ağayı vurur. Ancak asker kaçağı

olduğu için kısa sürede yakalanır. Diğer askerler tarafından bir telefon direğine bağlanarak acımasızca dövölür. Kafasına aldığı ağır bir darbe sonucu, o günden sonra akli başından gider.

Askerliğini tamamladıktan sonra tekrar Fatsa'ya döner. Dükkanını kapatır ve evde çalışmaya başlar. Silahını hiç yanından ayırmayan Halil İbrahim, gece gündüz evden çıkmaz olur. Yalnızca arada sırada, Cemal Dayı'yı ziyarete giderdi. Karısının, babası tarafından çocuklarıyla birlikte satıldığını öğrendikten sonra iyice içine kapanır ve günleri gramofon dinleyerek geçer. 1980 yılına kadar yalnız bir yaşam sürer.

12 Eylül darbesi patlak vermeden önce köyünde gerçekleşen bir operasyonda evi yakılır. Bu yüzden ormanda yaşamaya başlar. Ancak yağmura daha fazla dayanamayınca, Dursun Dayı'nın samanlığına ondan habersiz girer.

Aynı gece teröristler bir öğretmeni öldürüp kaçarlar. Askerler her yerde onları ararken, Dursun Dayı'nın samanlığına girerler. Dursun Dayı, Halil İbrahim'in zararsız biri olduğunu söylese de, Halil İbrahim büyük bir korkuya kapılır ve kaçmaya başlar. Askerler onu durdurmak için rastgele ateş açar. Halil İbrahim, ormanın derinliklerine doğru köprüyü geçse de askerlerden biri onu vurur ve orada ölür.

Oğlu, ölen babasını sevmediği için cenazesine ve eşyalarına sahip çıkmak istemez. Bu yüzden Halil İbrahim, birkaç kişi tarafından defnedilir. Bu üzücü olaydan etkilenen Dursun Ali Akınet, Halil İbrahim türküsünü onun anısına yakar:

HALİL İBRAHİM

Dağda kızıl ot biter
İçinde keklik öter
Eşkiyadan da beter
Uslan be Halil İbrahim

Kıvırcık saçlarına
Kar düşmüş uçlarına
Dağın yamaçlarına
Yaslan be Halil İbrahim

Müfreze dağı sarar
Dağda kaçaklar arar
Geçit vermez kayalar
Hızlan be Halil İbrahim

Kıvırcık saçlarına
Kar düşmüş uçlarına
Dağın yamaçlarına
Yaslan be Halil İbrahim

Derede su durulur
Daldan köprü kurulur
Elli yerinden vurulur
(El yerine vurulur)
Aslan be Halil İbrahim

Kıvırcık saçlarına
Kar düşmüş uçlarına
Dağın yamaçlarına
Yaslan be Halil İbrahim.

[Musa Eroğlu'ndan dinlemek için tıklayınız.](#)

HASTANE ÖNÜNDE İNCİR AĞACI

Bu meşhur türkünün hikayesi, eski bir geleneğe, beşik kertmesine dayanır. Yozgat'ta iki komşu aile, çocuklarını daha beşikteyken birbirlerine nişanlar. Yıllar geçer, çocuklar büyür ve evlilik çağına gelirler. Ancak genç adam, düğün yapamadan askere gider. Ne yazık ki, askerde o dönemin amansız hastalığı olan vereme (ince hastalık) yakalanır.

Hava değişimi alıp Yozgat'a, ailesinin yanına dinlenmeye gelen genç adamın hastalığını öğrenen kız tarafı, mesafeli durur. O zamanlar bu hastalığın bulaşıcı olduğu bilinir ve tedavisi yoktur. Genç adam evinde istirahata çekilirken, kız tarafından kimse ne "hoş geldin" ne de "geçmiş olsun" demeye gelir; kızlarını da göndermezler.

Fidan gibi genç, günden güne mum gibi erir. Anası ve babası bu duruma çok üzülür, zira fakirdirler ve kız tarafına yalvarırlar: "Ne olur, oğlumuz sözlüsünü uzaktan da olsa bir kez görsün. Belki morali düzelir de hastalığı da iyileşir." Ancak kız tarafı "Oğlan tedavi olsun, iyileşsin bakalım. Ondan sonra kızımızı, oğlunuzla görüştürürüz" diye diretir.

Bu arada genç, rapor aldığı İstanbul'daki hastanede tedavi olmak için yola çıkar. Uzun süre hastanede yatar; ne geleni olur ne gideni. Hastalığı da gün geçtikçe ağırlaşır. Genç

adamın gözünde, gönlünde anası, babası, hele nazlı sözlüsü tüter durur. Günlerce hastanenin balkonuna çıkar, etrafı seyrederdi.

Yine bir gün etrafı seyrederken, aklına sıla düşer, yar düşer. Bir ara gözü hastanenin bahçesindeki incir ağaçlarına ilişir. Titreyen, kalemi bile zor tutan elleriyle bir kağıda bir şiir yazar. Bu şiiri yazdıktan bir ay bile geçmeden hastanede vefat eder.

Bu acı haber Yozgat'taki ailesine ulaşır. Fakir olduklarından çocuklarının cenazesini Yozgat'a getiremezler. Cenazeyi İstanbul'da toprağa verirler. Hastaneden, genç adamın eşyalarıyla birlikte şapkasının içine sakladığı, bu dizelerle süslü kağıtları ailesine teslim ederler. Fakir aile, evlatlarının kaleminden dökülen bu mısraları okuyup okuyup dertlenir, gözyaşları sel olur. Evlatlarının bu dizeleri, daha sonra içli bir türkü olup, yurdun dört bir yanında söylenir:

HASTANE ÖNÜNDE İNCİR AĞACI

Hastane önü incir ağacı, anam ağacı,
Doktor bulamadı bana ilacı, anam ilacı,
Baştabip geliyor zehirden acı, anam vay acı.

Garip kaldım yüreğime dert oldu,
Ellerin vatani bana yurt oldu.

Mezarımı kazın bayırdan düze.
Yönümü çevirin sıladan yüze.
Benden selam deyin hayırsız kıza.

Gurbet elde garip kaldım ağlarım,
Ateş aldım yüreğimi dağlarım.

(Yöresi: Yozgat; kaynak kişiler: Adem ALTINOKLU, Kiremitçi Kamil AĞA; derleyen: Merdan GÜVEN)

Hastane Önünde İncir Ağacı (Nedret'in Ağıtı) türküsünün farklı bir hikayesi de, Nida Tüfekçi'nin kız kardeşi Aysel Sezer Tüfekçi ve eşi Naci Sezer'in anlatımlarıyla gün yüzüne çıkıyor. Yozgat Akdağmadenli Naci Sezer'in, Pazarören Köy Enstitüsü'nde okuduğu yıllarda, aynı okulda, aynı zamanda hemşehrisi de olan ve kendisinden 2 yaş büyük olan "Nedret" isminde bir öğrenci arkadaşı daha okumaktadır.

Nedret, sarı saçlı - mavi gözlü çok güzel bir kız ile nişanlıdır ve arkadaşlarına okulunu biran evvel bitirip öğretmen olarak atandıktan sonra, çok sevdiği nişanlısı ile hemen yuvasını kurmayı hayal ettiğini anlatmaktadır.

Tesadüf bu ki; Nedret'in nişanlısı olan sarı saçlı - mavi gözlü o çok güzel kız, yıllar sonra Naci Sezer'in evleneceği Aysel Sezer Tüfekçi'nin de uzaktan akrabasıdır. (NOT : Aysel Sezer Tüfekçi, kızın adını önce hatırlayamadı, sonrasın hatırlasa da halen yaşadığı ve de başka birisiyle evli olduğu için ismini yazmamızı istemedi.)

Nedret isimli genç, Kayseri Pazarören Köy Enstitüsü'nde okurken, 1947 yılının çok çetin geçen kış aylarında üşütüp rahatsızlanır ve yarı ahşap yarı toprak olan enstitünün revirine yatırılır. Revirde yattığı sırada yangın çıkar. Nedret, hasta ve bitkin olduğu için hızla alev alan revirden dışarı kaçamaz. Arkadaşları ve öğretmenleri onu kurtarana kadar maalesef vücudunda çok ciddi yanıklar oluşmuştur.

Bunun üzerine, okul arkadaşları ve öğretmenleri, aman vermeyen kar ve tipiye rağmen olağanüstü bir gayret ile çalışarak, küreklerle yolları açarak Nedret'i, Kayseri'deki

bir hastaneye yetiştirmeyi başarırlar. Doktorlar vücudunun büyük bölümü ciddi şekilde yanmış olan bu genç adam için çok uğraşsalar da, Nedret birkaç gün içinde maalesef hayatını kaybeder.

Bu olay, hastanenin önünde iyi haber bekleyen arkadaşlarını ve öğretmenlerini derin bir üzüntüye boğar... Cenazeyi alarak enstitüye doğru yola çıkarlar... Yolculuk sırasında -Naci Sezer'in çok gayret etmesine rağmen ismini bir türlü hatırlayamadığı- Nedret'in sınıf arkadaşlarından bir Avşar genci tarafından, içli bir ağıt yakılır.

"HASTANE ÖNÜNDE İNCİR AĞACI,
DOKTOR BULAMADI BANA İLACI"

Nedret'in hemşehrisi olan ve 2 dönem alt sınıfta okuyan Naci Sezer, mezun olup, Akdağmadeni'nin köylerine öğretmen olarak atandıktan yıllar sonra, Nida Tüfekçi'nin kız kardeşi Aysel Hanım ile evlenir ve bu ağıtı da ona bir kıtasını havasıyla, iki kıtasını da güfte olarak nakleder.

Çok güzel bir ses rengine sahip olan Aysel Hanım, bu türküyü yıllarca Yozgat Akdağmadeni'nde kına gecelerinde, eş dost toplantılarında söyler... Türkü yörede o kadar çok sevilir ki dilden dile aktarılarak yayılır. Elbette yöre insanının dilinde, ilk hali gibi kalmayıp, o yöreye ait bir söyleyiş biçimi ve tavır da kazanır.

Yozgat Akdağmadeni'nde çok sevilen ve söylene gelen "Nedret'in ağıtı", yörenin yetiştirdiği ünlü sanatçı Nida Tüfekçi tarafından, THM Repertuarı'na kazandırılarak tüm yurttaki bilinen ve sevilen bir türkü halini alır.

HASTANE ÖNÜNDE İNCİR AĞACI

Hastane önü incir ağacı, annem ağacı,

Doktor bulamadı bana ilacı, annem ilacı,
Baştabip geliyor zehirden acı, annem vay acı.

Garip kaldım yüreğime derdoldu, annem derdoldu
Ellerin vatani bana yurdoldu, annem yurdoldu

Mezarımı kazın bayırdan düze, annem vay düze
Yönümü çevirin sıldan yüze, annem vay yüze
Benden selam söylen sevdiğimize

Başına koysun karalar bağlasın, annem bağlasın
Gurbet elde kaldım diye ağlasın, annem ağlasın.

[Volkan Konak'tan dinlemek için tıklayınız.](#)

HAVADA BULUT YOK BU NE DUMANDIR (Yemen Türküsü)

Yemen Türküsü, Osmanlı İmparatorluğu'nun Yemen topraklarında verdiği mücadelelerde şehit düşen Anadolu askerleri için yakılmış, derin bir ağıttır. Osmanlı'nın Yemen'i topraklarına katmasıyla başlayan ve uzun yıllar süren çatışmalar, sayısız cana mal olmuştur. Beş farklı cephede birden savaşıyan Osmanlı kuvvetleri, Anadolu'dan sürekli asker sevk etmek zorunda kalmıştır.

Geri Dönmeyen Evlatlar ve Derin Acılar

Çatışmaların şiddeti öyle büyüktü ki, cepheye gönderilen evlatlarının geri dönmeyeceğini aileler biliyordu. Birçok aile, çocuklarından bir daha haber alamadı. Bazı askerler ise savaş bitse dahi Anadolu'ya dönememiş, sağ kalanlar Yemen topraklarında yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmışlardır. Bu tarifsiz acı, halkın dilinden düşmeyen Yemen Türküsü'nün günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır.

"Muş", "Huş" Tartışması ve Türkünün Özü

Yemen Türküsü ile ilgili olarak, türkünün "Muş", "Huş" veya "Hiş" kelimelerinin hangisine ait olduğu konusunda

tartışmalar bulunmaktadır. Türküyü hem Muş ili hem de Elazığ ili sahiplenmektedir. "Burası Muş'tur yolu yokuştur" diyenler, türkünün yazarının, Düriye Keskin'in, Muş'ta yaşamış olması nedeniyle türkünün Muş'a ait olduğunu savunurken, bir diğer söylevde "Burası Huş'tur yolu yokuştur" şeklindedir. Yapılan araştırmalar sonucu "Muş" söylevinin daha doğru olduğu ileri sürülmüştür.

Ancak bu tartışmanın ötesinde, asıl mesele, Yemen'e gönderilen ve orada şehit düşen askerlerimiz için yakılan bu yürek dağlayan ağıtın varlığıdır. Türkü, Yemen cephesinde yaşanan büyük insanlık dramının ve Anadolu'nun kaybettiği gençlerin anısının güçlü bir ifadesidir.

HAVADA BULUT YOK BU NE DUMANDIR

Havada bulut yok bu ne dumandır
Mahlede ölüm yok bu ne figandır
Şu Yemen elleri ne de yamandır

Ah o Yemen'dir gülü çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir
Burası Muş'tur, yolu yokuştur
Giden gelmiyor, acep ne iştir

Kışlanın önünde redif sesi var
Açın çantasında acep nesi var
Bir çift kundurayla bir de fesi var

Ah o Yemen'dir gülü çemendir
Giden gelmiyor acep nedendir
Burası Muş'tur, yolu yokuştur
Giden gelmiyor, acep ne iştir.

[Belkıs Akkale'den dinlemek için tıklayınız.](#)

HEKİMOĞLU

Hekimoğlu İbrahim, Fatsa'nın Yassıtaş köyünden, 1900'lü yılların başında yaşamış efsanevi bir eşkiyadır. Hikayesi, 1876 harbi muhacirlerinden Gürcü Sefer Ağa'nın değirmeninde çalışırken başlar. Sefer Ağa'nın güzel kızı Fadime ile Hekimoğlu'nun konuşmasını gören Fadime'nin nişanlısı Seyyid Ağa'nın yeğeni Yusuf, durumu Seyyid Ağa'ya ihbar eder.

Bu meseleyi konuşmak üzere Seyyid Ağa'nın evine çağrılan Hekimoğlu, kendisini silahına davranan Yusuf'u daha hızlı davranarak öldürür. Yeğeni öldürülen Seyyid Ağa'nın ve diğer muhacirlerin intikam alacağını bilen Hekimoğlu, soluğu dağda alır. Kısa süre sonra kendisine yeğenleri Büyük ve Küçük Mehmet ile çocukluk arkadaşı Gedik Halil katılır ve dört kişilik Hekimoğlu Çetesi kurulur.

Kumru'dan Niksar'a geçerek birkaç baskın ve fidye ile para sıkıntısından kurtulurlar. Bir yıl içinde on bir kişilik bir çete haline gelir ve hükûmet için büyük bir bela olurlar. Hekimoğlu, Tokat, Zile, Niksar, Ünye, Fatsa, Kumru ve Akkuş arasındaki geniş arazide istediği gibi at koşturur, zaptiye kuvvetleriyle girdiği çatışmalardan kolayca sıyrılır.

Bir süre sonra Gürcü Seyyid Ağa ile Hekimoğlu arasındaki kan davası etnik bir kavgaya dönüşür. Hekimoğlu, Gürcü muhacirlerin hasmı olurken, Türkleri kollayan ve koruyan bir kişi olarak tanınır. Kendisini ele geçirmeye çalışan muhacirlerden Tahmasoğlu Hulusi Ağa'yı da bir çatışma sırasında, adeta kendisiyle bütünleşen "aynalı martin"iyle tek kurşunla öldürünce ünü daha da artar.

Seyyid Ağa'nın yeğenini öldürmesiyle birlikte, muhacirlerin baskısıyla jandarma ve gönüllüler tarafından amansızca takip edilmeye başlanır. Hekimoğlu, kendisini ele geçirmeye çalışan kuvvetleri uzun süre meşgul etmeyi başarır.

Bunun en büyük sebebi, Hekimoğlu'nun namusa düşkün ve ahlaklı bir kimse olması, bu nedenle kendisine yardım eden ve barınma imkanı sağlayan çok sayıda Türk köyünün bulunmasıdır. Ancak Trabzon Valiliği'nin 26 Nisan 1913 tarihli telgrafından, Hekimoğlu'nun 26 Nisan 1913 gecesi kendi köyü Yassıtaş'ta, sekiz saat süren bir çarpışma sonunda vurularak öldürüldüğü anlaşılmaktadır.

Hekimoğlu'nun aslında eşkıya ruhlu, kan dökmekten zevk alan bir kişi olmadığı söylenir. Ne olursa olsun, onu sevenler arkasından gözyaşları dökmüş ve bu ağıtı yakmışlardır. Eski düşmanlıkları körüklüyor diye bir ara yasaklanmak istenen, ancak bugün de hemen her yerde söylenen ve tüm memlekete yayılan bu ağıtı, Ordulu Ümit Tokcan tüm Türkiye'ye tanıtmıştır.

Uzun yıllar Fatsa, Ordu, Tokat, Niksar ve Samsun dağlarında hüküm süren, halk arasında mertliği, yiğitliği ve yardımseverliğiyle şöhret yapan, yöre halkı tarafından sevilen Hekimoğlu'nun öldürülmesi üzerine bu türkü dilden dile, nesilden nesile söylenerek bugüne kadar gelmiştir:

HEKİMOĞLU

Hekimoğlu dediğin bir küçük uşak
Bir o yandan bir bu yana sırmalı fişek

Hekimoğlu dediğin bir cahil uşak
Elinde martini belinde fişek

Hekimoğlu'nun anası [y]ukarlı karı
Eridi kalmadı dağların karı

Hekimoğlu derler benim aslıma
Aynalı martin yaptırdım kendi nefsime

Gelme Hulûsi gelme vururum seni
Al kanlar içinde koyarım seni

Bohçaarmut dibinde kaymak yedin mi
Hulûsi'yi vuran Hekimoğlu odur dedin mi

Bohçaarmut dağını duman bürüdü
Hulûsi Ağa'nın kanları çayıra yürüdü

Fatsa'nın yoluna ordu da kuruldu
Hekimoğlu İbrahim o da vuruldu

Hekimoğlu İbrahim taştan bakıyor
Elindeki martini canlar yakıyor

Evlerinin önü arpa sergisi
Hekimoğlu İbrahim ayva sarısı

Konaklar yaptırdım mermer direkli
Hekimoğlu İbrahim aslan yürekli

Aynalı martinimiz Gürcü seçmesin
Muhacir milleti bur[a]dan geçmesin

Alçaktan götürün benim salımı
Görmeyenler görsün benim halımı

Aman da Hekimoğlu alınan oldu
Hekimoğlu'nu vuranlar Allah'tan buldu.

[Ümit Tokcan'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

HEM OKUDUM HEMİ DE YAZDIM

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yılları, Anadolu'yu savaşlar, kıtlık ve hastalıklarla perişan etmişti. Bu zorlu dönemde, Avşar yöresinde (Kayseri - Pınarbaşı) bir köyde Hatice adında bir kız, yoksulluk içinde büyüdü. Hatice, koyun güder, keçi otlatırdı. On beş yaşına geldiğinde annesini ve babasını kaybetti. Bu kayıpların ardından Eşref Ağa adlı birinin çiftliğinde hizmetçi olarak çalışmaya başladı.

Hatice, çiftlikteki ırgatlardan İsmail adındaki birine aşık oldu ve onunla evlendi. Ancak yıllar geçmesine rağmen çocukları olmadı. Hocaya, hacıya, ziyarete gitmelerine rağmen bir fayda sağlamaz. Nihayet, yedi yıl sonra bir oğulları oldu ve adını Mehmet koydular. Ne yazık ki, küçük Mehmet hastalandı ve o dönemin amansız hastalığı olan veremden (ince hastalıktan) vefat etti.

Bu derin acıyla yanan anne Hatice, yüreğinden kopan feryatları dile getirerek bu ağıtı yaktı:

HEM OKUDUM HEMİ DE YAZDIM

Hem okudum hemi yazdım
Yalan dünya senden bezdim
Dağlar koyağını gezdim
Yiten yavru bulunur mu

El veriyor el veriyor
Orta direk bel veriyor
Döndüm baktım sol yanıma
Mehemmed'im can veriyor

El yazıya el yazıya
Duman çökmüş çöl yazıya
Kurban oluyum oluyum
Beşikte yatan kuzuya

Bak şu kaşa bak şu göze
Yandı yürek döndü köze
Mehemmet'i bir top beze
Saran dünya değil misin

Erciyes'e dolu yağmış
Serpintisi bize değmiş
Hatirlenme nazlı kızım
Emir büyük yerden gelmiş

Kaşlarının karasına
Mil çekmişler arasına
Doktor çare bulamamış
Mehemmet'in yarasına

Evleri var bucak bucak
Ot götürür kucak kucak
Kadınız alıyım eller
Böyle m'olur batkın ocak

Not:

Koyak: Dağlar içindeki düzlük.

Mil çekmek: Kaşı daha gür göstermek için
ateş isinden kara çekerek çatıkkaş yapmak.

[Huri Sapan'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

HEY ONBEŞLİ ONBEŞLİ

"Hey Onbeşli Onbeşli" türküsü, Türk halkının yaşadığı derin acıların, özellikle de Birinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkilerinin ve genç askerlerin kaderinin en çarpıcı ağıtlarından biridir. Bu türkü, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde, umutsuz savaflara gönderilen gencecik evlatların hikayesini anlatır.

Onbeşlilerin Trajedisi

Hicri takvime göre 1315 doğumlular, yani miladi 1899-1900 yıllarında dünyaya gelen çocuklar, "Onbeşliler" olarak anılır. 11 Kasım 1914'te Birinci Dünya Savaşı'na giren Osmanlı İmparatorluğu'nda, Başkomutan Vekili Enver Paşa'nın düş ülkesi hayalleri ve Alman subaylarının etkisiyle, daha önce benzeri görülmemiş bir drama yaşanır.

9 Aralık 1914'te başlayan Sarıkamış Harekatı, yalnızca 10 gün içinde büyük bir hezimetle sonuçlanır. 90.000 kişilik Osmanlı ordusu, sert kış koşulları, silahsızlık ve düşman karşısında yok olur. Bu trajedinin ardından Kafkas cephesindeki savaş, 1918'e kadar Doğu Anadolu'ya yayılır. Aynı dönemde, çökmekte olan İmparatorluğu parçalamak isteyen dış güçler, Irak, Suriye ve Suudi Arabistan'da da Osmanlı ordularını zayıf yakalayarak saldırılarını yoğunlaş-

tırır. Hicaz ve Yemen cephelerinde de yiğitlerin kırılması bitmek bilmez.

Anadolu'nun Kanayan Yarası

Anadolu'nun dört bir yanından gelen delikanlılar, bilmedikleri, görmedikleri vatan topraklarında canları pahasına savaşıırken, geride kalan aileleri yavrularından bir haber alabilmek için çırpınır. Karlı, çöllü cephelere yaşlı, genç demeden askerler gönderilir. Nihayet sıra, savaşın acısıyla yanan Anadolu insanının en küçüklerine, 14-15 yaşlarındaki çocuklarına gelir.

Vatan tutkusunu duyguların en yücesi sayan bu çocuklar, büyük bir sevinç ve inançla, sonlarını düşünmeden, bilmedikleri topraklara, neden düşman olduklarını dahi bilmedikleri askerlere karşı savaşmaya giderler. Köylerinden, kasabalarından törenlerle uğurlanan bu gencecik fidanlar, İmparatorluk tarihinde ilk kez yaşanan böylesi büyük bir dramın parçası olurlar. Gidenlerin çoğu bir daha dönemez, dönebilenler ise gazi olarak gelir. Gelemeyenlerin ölüm haberleri ya hiç alınamaz ya da kayıp sayılır.

Ancak analar, bacılar ve eşler, bu tarifsiz acıları yüreklerine gömerler. Artık oğullarını, ağabeylerini, sevgililerini, yavrularını ağıtlarda ve türkülerde yaşatmaya çalışırlar. Bugün çoğumuzun ne anlattığını tam olarak bilmeden dinlediği bu Tokat türküsü, o dönemin derin acılarını ve fedakarlıklarını günümüze taşıyan önemli bir mirastır.

HEY ONBEŞLİ ONBEŞLİ

Hey on beşli on beşli
Tokat yolları taşlı

On beşliler geliyor/gidiyor
Kızların gözü yaşlı

Aslan yarım kız senin adın Hediye
Ben dolandım sen de dolan gel gediğe
Fistan aldım endazesini on yediye

Giderim ilinizden
Kurtulam dilinizden
Yeşil baş ördek olsam
Su içmem gölünüzden

NAKARAT

Gidiyorum gidemiyom
Sevdim fark/terk edemiyom
Sevdiğim pek gönüllü
Gönlünü edemiyom

NAKARAT

(Yöresi: Tokat; yayımlayan: Efdal SEVİNÇLİ)

[Nida Tüfekçi'den dinlemek için tıklayınız.](#)

HUMA KUŞU

Her yörenin kendine has kültürü ve yaşanmışlıkları vardır. Erzurum, tarihin her döneminde savaşların en çok hissedildiği şehirlerden biri olması nedeniyle, türkülerinin çoğu da savaş temalıdır. Bu türküde geçen Huma Kuşu ise, günlerce havada kalabilen, manevi bir öge, hatta bazen "cennet kuşu" olarak görülmüştür.

Hikayemiz, Erzurum'un Ilıca ilçesine bağlı, eski adıyla Tikkir, yeni adıyla Çiğdemli köyünde yaşayan, birbirine sevdalı iki genç olan Gülbahar ve Mustafa'nın yürek burkan acısını anlatır. Bu hikaye, bir uzun hava eşliğinde söylene söylene günümüze ulaşmıştır.

Büyüklerin onayı alındıktan sonra muradlarına eren Gülbahar ve Mustafa dünya evine girerler. Ancak savaş baş gösterir ve eli silah tutan tüm gençler askere alınır. Mustafa da henüz doyamadığı eşine, annesine ve babasına veda edip vatan savunmasına gider.

Gitmiştir gitmesine ama aradan günler, aylar, yıllar geçmesine rağmen Mustafa'dan ne bir mektup ne de bir haber alınır. Geride kalan Gülbahar ise bu hasretle yanıp kavrulmaktadır. Eski geleneklere göre bu hasretini kimseye söyleyemeyen Gülbahar'ın kederi her geçen gün daha da

büyür, bir acı halini alır.

Artık Mustafa'nın döneceğine dair ümitler tükenmiştir, hatta anne ve babasının bile beklentisi azalmıştır. Oysa Gülbahar'ın umudu hiç bitmez. Her gün istisnasız yollara bakar, her geleni "Acaba Mustafa'm mıdır!" diye gözlerdi. Onu gören herkesin yüreği yanardı. Öyle ki, Gülbahar gökyüzüne bakıp uçan kuşlardan dahi bir medet umar, bir haber beklerdi. Nihayet Mustafa'nın babası, Gülbahar'ın kayınpederi, onun bu durumuna dayanamaz ve oğlunu Huma Kuşu'na benzeterek bu acı uzun havayı yakar:

HUMA KUŞU

Huma Kuşu yükseklerden seslenir
Yar koynunda bir çift suna beslenir
Sen ağlama kirpiklerin ıslanır
Ben ağlim ki belki gönül uslanır.

Sen bağ ol ki ben bahçende gül olim
Layık mıdır yanım kül olim
Sen bey ol ki ben kapıda kul olim
Koy desinler bu da bunun kuludur.

[Mükerrem Kemertaş'tan dinlemek için tıklayınız.](#)

İKİ KEKLİK

Balıkesir'in Edremit ilçesine bağlı Güre köyünde varlıklı bir aile yaşarmış. Kahveci Mehmet Şevket Efendi'nin eşi Şöhret Hanım, köyün en zenginlerinden biri olduğunu giyim kuşamıyla belli etmeyi severdi. Öyle ki, hasat zamanı köylülerle zeytin toplamaya giderken bile göz alıcı giysilerini, gösterişli takılarını ve topuklu ayakkabılarını giyerdi.

Şöhret Hanım ve Mehmet Şevket Efendi'nin Zekeriya adında genç bir oğulları vardı. Zekeriya, vatani görevi için Enver Paşa komutasındaki Sarıkamış Harekatı'nda görev alan askerlerimizden biriydi. Altmış bin askerimizin hayatını kaybettiği bu harekatta, ne yazık ki Zekeriya da evine dönemedi.

Sarıkamış Harekatı'nda askerler, bölgedeki yoğun kardan dolayı yolda ilerleyebilmek adına karları teperek yürürlerdi. Her yerin karla kaplı olduğu bu bölgede boşlukları tespit etmek imkansızdı. Zekeriya da bu yürüyüş sırasında karla dolu bir çukura düşerek hayatını kaybetti.

Hasat zamanı keklıklar ötüşürken oğlunun şehit haberini alan Şöhret Hanım, bu acıyla yıllardır dilimize pelesenk

olan, dinledikçe bizi hüzne boğan "İki Keklik" türküsünü yazarak oğlunu ve hikayesini ölümsüzleştirdi:

İKİ KEKLİK

İki keklik bir kayada ötüyor
Ötme de keklik derdim bana yetiyor
Aman aman yetiyor
Annesine kara da haber gidiyor

Yazması oyalı kundurası boyalı
Yar benim aman aman yar benim
Uzun da geceler yar boynuna sar beni
Aman aman sar beni

İki keklik bir dereden su içer
Dertli de keklik dertsizlere dert açar
Aman aman dert açar
Buna yanık sevda derler tez geçer

Yazması oyalı kundurası boyalı
Yar benim aman aman yar benim
Uzun da geceler yar boynuna sar beni
Aman aman sar beni.

[Seha Okuş'tan dinlemek için tıklayınız.](#)

İNCECİKTEN BİR KAR YAĞAR

Asıl adı Hasan olan Karacaoğlan, henüz bir yaşına basmadan annesini, beş yaşına varmadan da babasını kaybetti. Anasının "Karacam" diyerek sevmeye doyamadığı Hasan, küçük yaşta hem öksüz hem de yetim kalınca, köyün ağası Serdengeçti Osman, onu himayesine aldı. Karacaoğlan, 18 yaşına gelene kadar kendisine babalık eden ağanın yanında kaldı.

Bir gün Serdengeçti Osman Ağa, Karacaoğlan'ı yanına çağırarak, Fatma Ana'ya bakan Ayşe Kız ile evlenmesini istedi. Karacaoğlan, bu evliliği istemese de, sert bir adam olan Osman Ağa'yı ikna edemeyince çareyi köyü terk etmekte buldu.

Nereye gittiğini bilmeden günlerce yürüyüp dağlar, tepeler aşan Karacaoğlan, yorgunluktan bitap düşünce ulu bir çınar ağacının altına oturup uykuya daldı. Rüyasında aksakallı bir dededen şifalı su içtiğini ve tüm yorgunluğunun, dargınlığının son bulduğunu, dilinin bülbül, gönlünün şen olduğunu gördü. Uykudan uyandığında gerçekten de tüm yorgunluğunu üzerinden atmış, içinin çalıp söylemek isteğiyle dolduğunu fark etti. Sazını eline alıp yeniden yollara düştü.

Günlerden bir gün Aladağlar'da bir Türkmen obasına

konuk oldu. Sazıyla sözüyle obadakilere türkü ziyafeti çekti. Herkesin alkışları dinince Obabaşı Boran Bey, Karacaoğlan'ı obalarında kalmaya davet etti. Karacaoğlan da bu daveti kabul edip obada kalmaya başladı. Ağacı, kuşu, böceği, insanı, tüm canlıları derin bir sevgiyle kucakladı. Dünyanın her nimetine karşı, aşkı iliklerine kadar hissetti.

Günler geçtikçe, Obabaşı Boran Bey'in biricik kızı Elif'e aşık olduğunu anladı. Elif de ona aşıktı. Ancak Boran Bey'in de üvey babası Osman Ağa gibi sert bir adam olduğunu bilen Karacaoğlan, derdini içine gömüp gizlice obayı terk etmeye karar verdi. Gideceğini anlayan oba halkı onu durdurmaya çalışsa da, Karacaoğlan kimseyi dinlemedi. Genç yüreğinde bir top ışıkla, günler aylar boyu yürüdü ve Karaman iline vardı.

Kentin girişinde araziye kurulmuş çadırları görünce, karşıdan gelen bir adama bu çadırların kime ait olduğunu sordu. Adam, "Boran Bey'in obasının çadırları, her yıl bu vakit gelirler" dediğinde, Karacaoğlan hem çok şaşırdı hem de çok sevindi. Durumu anlayan adamdan, Elif'e burada olduğunu haber vermesini istedi. Adam, Elif'in yardımcısı Hatça Kadın aracılığıyla bu haberi ulaştırabileceğini söyledi.

Aylardır Karacaoğlan'ın hasretiyle yanan Elif, o günden sonra Hatça Kadın aracılığıyla Karacaoğlan'la haberleşmeye başladı. Nihayet bir gün anlaşıp gizlice obadan kaçtılar. Üç gün boyunca yürüdükten sonra, Karacaoğlan'ın kendisini seven Tuğrul Bey'in obasına vardılar. Tuğrul Bey ve obası, Elif ile Karacaoğlan'ı çok iyi karşıladı ve bir süre sonra dillere destan bir düğünle aşıkları evlendirdi.

Karacaoğlan obalılara saz çalarken, Elif de ev işleriyle uğraşüyor, mutluluk içinde geçinip gidiyorlardı. Ne var ki, yörede "Köse Veli" namıyla bilinen bir adam Elif'e göz

koymuştu. Bir gece Karacaoğlan yokken çadıra girip Elif'e saldırdı. Elif, bebek beklediğini söyleyerek yalvarsa da, Köse Veli onu tehdit ederek susturdu. O sırada Karacaoğlan Ceritler'in düğününde saz çalarken, sazının telleri birden kırıldı. Bu durumu hayra yormayan Karacaoğlan, düğünden ayrılıp atına atladı ve çadırına rüzgar gibi geri döndü.

adırına geldiğinde Elif'i Köse Veli'yle yatağında uyurken buldu. Üzüntüsünden yıkılan Karacaoğlan, her zaman giydiği abayı Elif'in üstüne örterek çadırı terk etti. Uyandığında abanın üstüne örtüldüğünü gören Elif, Karacaoğlan'ın bir daha dönmemek üzere gittiğini anladı. Olanları anasına anlatınca anası öfkeyle Köse Veli'yi bulup öldürdü. Boran Bey de olanları öğrenince, Karacaoğlan'ı bulacağına dair söz verdi. Ancak onu bulamadan öldü.

Elif ise, o günden sonra kara çadırından hiç dışarı çıkmadı ve "Er geç gerçeği öğrenecek, Karacaoğlan bir gün bana geri dönecek" diye durmadan sayıkladı. Elif kadın bu umutla yıllarca Karacaoğlan'ın yolunu gözledi ve obanın "Elif Ana"sı oldu. Karacaoğlan ise yıllar sonra her şeyin aslını öğrendiğinde Elif'i bulmak için tekrar yollara düştü ve nihayet bir gün obaya geri döndü. Köyün en yaşlısı ona Elif'in mezarını gösterdi.

Yaşlı adamın sözlerini duyan Karacaoğlan, sırtındaki sazını eline alıp acı içinde tellere vurmaya başladı:

şu yalan dünyaya geldim geleli,
Tas tas içtim ağuları sağ iken,
Kahpe felek vermez benim muradım,
Viran oldum mor sümbüllü bağ iken!

Türkü bitince elindeki sazı bir dut ağacına asan Karacaoğlan, köylülere "Bu saz burada kıyamete kadar kalacak!" diye seslendi. Bu sözler Karacaoğlan'ın

son sözleri oldu ve Elif'in mezarının üstüne yığılıp kaldı. Obalılar onu Elif'in yattığı tepenin tam karşısına gömdüler.

Derler ki; "Her yıl ilkbaharda o tepenin üstünde biri yeşil, biri mavi iki ışık yükselip gökyüzünde birleşir. Bu ışıklar aslında Karacaoğlan'la Elif'in aşkının gökyüzüne yansımasıdır."

Karacaoğlan'ın sazi yıllarca dut ağacında asılı kaldı. Saz çürüyünce, köylüler yenisini yapıp ağaca astı. Dut ağacı yaşlanıp ölünce oraya yeni bir dut fidanı dikildi. Üzerine asılan saz ise, ne zaman rüzgâr esse kimsenin duyamadığı ezgilere eşlik edencesine gizemli sesler çıkarmaya devam etti.

İNCECİK TEN BİR KAR YAĞAR

İncecikten bir kar yağar
Tozar Elif Elif diye
Deli gönül abdal olmuş
Gezer Elif Elif diye

Elif'in uğru nakışlı
Yavru balaban bakışlı
Yayla çiçeği kokuşlu
Kokar Elif Elif diye

Elif kaşlarını çatar
Gamzesi sineme batar
Ak elleri kalem tutar
Yazar Elif Elif diye

Evlerinin önü çardak
Elif'in elinde bardak

Sanki yeşil başlı ördek
Yüzer Elif Elif diye

Karac'oğlan eğmelerin
Gönöl vermez değmelerin
İliklemiş düğmelerin
Çözer Elif Elif diye.

[Perihan Altındağ Sözeri'den dinlemek için tıklayınız.](#)

İZMİRİN KAVAKLARI

Çakırcalı (Çakıcı) Mehmet Efe, kendisi gibi zeybek olan babası Çakırcalı Ahmet Efe'nin zaptiye çavuşu Boşnak Hasan Çavuş tarafından öldürülmesine tepki olarak dağa çıkmıştır. Yaklaşık 15 yıl süren zeybekliği sırasında çok sayıda çatışmaya girerek birçok hasmını öldürmüştür. Bunlardan biri de vaktiyle aile dostu ve arkadaşlıkları olan Kamalı Mustafa Efe'dir.

Çakırcalı Mehmet Efe'nin kızanlarından birine Kamalı Mustafa'nın köyü Kışla'dan bir kız kaçırlacaktır. Zeybekler gece vakti yanlışlıkla Kamalı'nın eşini kaçıırırlar. Durumu anlayan Çakırcalı Mehmet, kadını derhal geri gönderip Kamalı'dan özür dilese de iş, namus davasına dönüşür. Kamalı olayı öğrenince dağa çıkıp Çakırcalı Mehmet'in hasmı Köselioğlu Efe'nin çetesine katılır. Köselioğlu çetesini bir şölen sırasında pusuya düşüren Çakırcalı, Efe'yi öldürür, Kamalı ise bacağından yaralanmış olarak kurtulur.

Bundan sonra aralarındaki husumet iyice artan iki efe, kıyasıya bir mücadele içine girerler. Sonunda Birgi'de düzenlenen yemek davetine katılan Kamalı Zeybek, Çakırcalı Mehmet Efe'nin baskınına uğrayarak baş zeybeği Hacı Mustafa tarafından vurularak öldürülür. Uzun boylu, yakışıklı, mert bir efe olan Kamalı Zeybek'in ölümü üzerine çok ağıtlar yakılıp, türküler söylenmiştir.

Bu olaydan sonra, bir süre de olsa rakipsiz kalan Çakırcalı (akıcı) Efe için bölgede çok yaygın olarak söylenen aşağıdaki türkü yakılmıştır.

Not: Muzaffer Sarısözen tarafından Kaynak kişi Ekrem Güyer'den derlenip notaya alınan türkü, 337 repertuar numarasıyla TRT arşivine kaydedilmiştir. Türkünün ilk dizesi "İzmir'in kavakları" sözü üzerine yıllardır tartışmalar devam etmektedir. Türkünün ilk söylenişinde "Ödemiş kavakları" hatta "Birgi'nin kavakları" olduğunu öne sürenler hayli çoktur.

İZMİRİN KAVAKLARI

İzmir'in kavakları
Dökülür yaprakları
Bize de derler akıcı
Yar fidan boylum
Yıkarız konakları

Selvim senden uzun yok
Yaprağında düzüm yok
Gamalı da Zeybek vuruldu
Yar fidan boylum
akıcıya sözüm yok.

[Tolga andar'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

KARA TREN

Tarihler 1915'i gösterirken, dünya kanlı bir savaşa tanıklık ediyordu. Türklerin birçok cephede savaştığı, yer ve göğün savaş, keder, acı ve hüznle koktuğu o yıllarda, nice askerler meçhule gidiyordu.

Tren garları ise savaş alanları gibi tıklım tıklım doluydu. İnsanlar, evlatlarından, eşlerinden, sevdiklerinden haber beklemekle geçiriyordu saatlerini. Gözleri tren raylarında, onlara bir umut, bir haber getirecek olan "Kara Tren"i bekliyorlardı. Annelerin, babaların, eşlerin, çocukların tek isteği bir haber alabilmektir; bu yüzden tren garları onların meskeni olmuştu.

Biçare düşmüş bedenlerde acı hakimdi; her bekleyiş bir ağıt yaktırırdı. Ne umutlarla beklenen kara tren, çoğu zaman iyi haber de getirmezdi. İşte o an, tren garları gözyaşlarına boğulurdu! Anaların, babaların, eşlerin feryatları yükselir, gökyüzüne dokunurdu. Gökyüzü de bu çağrıya karşılık verir, yağmur damlaları olarak dökerdi gözyaşlarını.

"Kara tren gecikir belki hiç gelmez" düşüncesi sarıyordu bekleyenleri. Umutlar usulca tükeniyor, her geçen gün biraz daha acı sarıyordu bedenleri. "Dağlarda salınır da derdimi

bilmez," "Dumanın savurur halim hiç görmez," "Gam dolar yüreğim gözyaşım dinmez" diyerek acının tarifsizliğine noktayı koyuyorlardı.

Ağlamaklı seslerde, yaralı yüreklerde bekleyişler türkü oluyor, dilden dile dolanarak günümüze dek ulaşıyordu. Bu harika eser, Özhan Eren'in kalemiyle böylece ortaya çıkmıştır.

KARA TREN

Gözüm yolda gönlüm darda
Ya kendin gel ya da haber yolla
Duyarım yazmışsın iki satır mektup
Vermişsin trene halimi unutup

Kara tren gecikir belki hiç gelmez
Dağlarda salınır da derdimi bilmez
Dumanın savurur halimi görmez
Gam dolar yüreğim gözyaşım dinmez

Yara bende derman sende
Ya kendin gel ya da bana gel de
Duyarım yazmışsın iki satır mektup
Vermişsin trene halimi unutup

Kara tren gecikir belki hiç gelmez
Dağlarda salınır da derdimi bilmez
Dumanın savurur halimi görmez
Gam dolar yüreğim gözyaşım dinmez.

[Cengiz Özkan'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

KIRKLAR DAĞI'NIN YÜZÜ (Suzan Suzi)

Diyarbakır'ın güneybatısında, Dicle Nehri kenarında bulunan Kırklar Dağı ve onun arkasındaki Kırklar Ziyareti, yörede kutsal kabul edilen bir mekandır. Hristiyan ve Müslüman birçok kişi, hastalıklardan kurtulmak, dertlerine çare bulmak ve çocuk sahibi olmak ümidiyle burayı ziyaret ederdi.

Hikayemizin kahramanları, çocukları olmayan varlıklı bir Süryani ailedir. Evin hanımı, bir gün Kırklar Ziyareti'ne gidip "çocuğumuz olsun" diye dilek diler, kurbanlar keser ve adaklar adar. Aradan bir zaman geçer ve ailenin nur topu gibi bir kızı olur. Bu şirin kızın adını Suzi (Suzan) koyarlar.

Annesi, her doğum gününde Suzan'ı en sevdiği elbiselerle giydirir, Kırklar'a götürür ve burada şükür duaları eder, kurbanlar keserdi. Suzan'a da buranın kendileri için ne kadar önemli olduğunu, adaklarını yerine getirmeleri gerektiğini anlatırdı.

Suzan, böyle nazarla büyüyüp selvi dalı gibi serpilir, güzel bir genç kız olur. Birçok delikanlı ona sevdalanıp kur yapar, ancak Suzan oralı olmaz. Nihayet, Suzan'ın da gönlü, komşularının oğlu olan Müslüman genç Adil'e düşer. Adil ile Suzan birbirlerine sırlıslıkla aşık olurlar ve sevgilerini

kimselere sezdirmeden uzun süre gizlice yaşarlar.

Suzi'nin bir doğum yıldönümü gelir çatar. Yine Kırklar'a gidip ziyaret etmek gerekmektedir. Bu kez annesi kızının yanında gitmek istemez ve Suzi'yi hizmetçilerle birlikte kurban kesmek üzere Kırklar Ziyareti'ne gönderir. Her ziyarete gidişte olduğu gibi, Adil de gizlice oraya gelir ve kimselere sezdirmeden Suzi'yi seyrederdi. Zaten Suzi'ye aşık olması da yine bir Kırklar ziyareti esnasında olmuştur.

Kırklar'a giden Suzi ve hizmetçilerin peşi sıra Adil de ziyarete gelir. Hizmetçilerin kurban kesme telaşından faydalanan Suzan, Adil'i bulup onunla dağın arka tarafına gidip otururlar. İki sevdalı yürek, böylesine yalnız kalmanın tadını çıkararak uzun süre dertleşir, söz alıp söz verirler. Dağın öte yamacında Adil ile Suzan uzun süre hasret giderirler. Zaman hayli geçer ve Suzan ziyaret yerine döner ancak hava da kararmaya başlamıştır. Telaş içinde hemen eve dönmek üzere toparlanıp yola koyulurlar.

İşte olanlar tam o anda olur. Rivayete göre, Kırklar Ziyareti bu ilişkiyi bağışlamaz ve Suzi'yi çarpar. Kafile köprüden geçerken bir toz, bir fırtına kopar. Suzan bu esnada on gözlü köprü civarında Dicle Nehri'ne düşer. Bahar olması sebebiyle Dicle'nin suları da bir hayli kabarmıştır. Suzi'yi nehrin sularında kimseler bulamaz ve sel sularına kapılan Suzi boğulur.

Acı haber tez duyulur; bu haberi duyan ananın yüreği parçalanır, sevenlerinin boynu bükülür. Suzi'nin bu vahim ölümünden sonra Adil ise aklını yitirir, deli olur. Divaneler gibi çalar, söyler yıllarca ve o da ömrünü böylece tüketir. İşte rivayet edilir ki, Suzan'ın ardından Adil'in söylediği türkülerden birisi de budur:

Kırklar Dağı'nın yüzü
Karanlık sardı düzü
Ben öleydim Suzan-Suzi
Ziyaret çarptı bizi

Köprü altı kapkara
Anne gel beni ara
Saçlarım kumlara batmış
Tarak getir de tara
Köprünün orta gözü
Sular apardı düzü
Ben öleydim Suzan-Suzi
Dicle ayırdı bizi

Suzan için daha birçok türkü söylenmiştir.

Bir başka rivayet ise şöyledir: Suzan Suzi'nin öyküsü lirik bir destan gibidir. Diyarbakır'da bir bürokratin kızıdır Suzan Suzi; gönlünü yağız bir köy delikanlısına kaptırır. Kızın ailesi bu sevdaya karşı çıkar, kaçmaktan başka çare yoktur. İki sevdalı yürek yollara düşer... Ta ki Suzan Suzi, Fırat'ın sularına kapılana değin. Yitip giden sevgilinin ardından yakılan bir ağıttır bu türkü... Bir başka açıdan ise sevgi üstüne söylenmiş bir güzellemedir.

Türkünün bir başka versiyonu da şöyledir:

KIRKLAR DAĞI'NIN YÜZÜ

Kırklar Dağı'nın düzü
Karanlık bastı bizi
Kör olasan Suzan-Suzi
Ziyaret çarptı bizi

Köprü altı kapkara
Ana gel beni ara

Saçlarıma kumlar doldu
Tarak getir sen tara

Gazi köşkü serindir
Dicle suyu derindir
Ağlama sen garip anam
Kadir Mevlam kerimdir.

[Nazlı Öksüz'den dinlemek için tıklayınız.](#)

KIRMIZI GÜL DEMET DEMET

Oldukça eski bir türkü olan "Kırmızı Gül Demet Demet", Osmanlı İmparatorluğu'nun coğrafi açıdan geniş topraklara hükmettiği bir döneme denk gelir. Anadolu'dan hazırlanan ticaret kervanları, İpek Yolu üzerinden geçerek bugünkü Ermenistan'ın başkenti Erivan (Revan)'a kadar uzanırdı. Yollar uzun, meşakkatli ve hasret büyüktü.

Hikayemizin kahramanı, henüz bıyıkları yeni terlemiş gencecik bir adam olan Mehmet'tir. Bu koca dünyada anasından gayrı kimsesi olmayan ve annesine düşkünlüğü dillere destan olan Mehmet, her gün geçimlerini sağlamak için ekip biçip mahsulünü sattıkları küçük tarlalarından dönerken yolda gördüğü kırmızı gülleri toplayıp annesine getirirdi. Mehmet'in annesi için topladığı bu güller o kadar güzeldi ki, bakanın içini açar, sanki Mehmet'in bunları özel olarak yetiştirdiğini sanırlardı.

Zamanla gelip geçen kervanları gören Mehmet, onlara heveslenir ve kendi ürünlerini de o kervanla Revan'a götürmek ister. Annesi, tek evladı olan oğlunu bu fikrinden vazgeçiremez ve Mehmet kervana katılarak yola çıkar.

Her seferinden daha uzun bir zaman geçmişse de,

kervanın geri dönüşü oldukça uzun sürer. Mehmet'in annesi, hasret kaldığı gül kokularıyla birlikte oğlunun yolunu beklemeye başlar. Uzun bir zaman sonra geri dönen kervan içinde maalesef Mehmet yoktur.

Yolda kervan ahalsinin büyük çoğunluğu veba hastalığına yakalanmış, çoğu da ölmüştür. Ölenler arasında annesinin tek oğlu Mehmet de vardır. Kederli annenin, o kervan kalabalığı içinde yavrusunu sora sora tekrar tekrar arayışı, geçen onca zamana rağmen hafızalardan silinmez.

Zavallı çocuk, tutulduğu bu amansız hastalıktan kurtulamamış, cansız bedeni yol üstünde bir ağacın altına defnedilmiştir. Bu acılı türkü de o yüreği yangın yerine dönen annenin dilinden söylenmiştir:

KIRMIZI GÜL DEMET DEMET

Kırmızı gül demet demet
Kırmızı gül demet demet

Sevda değil bir alamet
Balam nenni, yavrum nenni
Sevda değil bir alamet
Balam nenni, yavrum nenni

Gitti gelmez ol muhannet
Gitti gelmez ol muhannet

Şol Revan'da balam kaldı
Yavrum kaldı, balam nenni
Şol Revan'da balam kaldı
Yavrum kaldı, balam nenni

Kırmızı gül her dem olmaz
Kırmızı gül her dem olmaz

Yaralara merhem olmaz
Balam nenni, yavrum nenni
Yaralara merhem olmaz
Balam nenni, yavrum nenni

Ol tabipten merhem gelmez
Ol tabipten merhem gelmez

Şol Revan'da balam kaldı
Yavrum kaldı, balam nenni
Şol Revan'da balam kaldı
Yavrum kaldı, balam nenni.

[Muzaffer Akgün'den dinlemek için tıklayınız.](#)

KIŞLALAR DOLDU BUGÜN

Urfa'da son yüzyılın ilk akla gelen ses sanatçılarından biri, genç yaşta saçı döküldüğü için "Kel Hamza" lakabıyla tanınan Hamza Şenses'tir. Plaklarda "Urfalı Hamza Şenses" olarak geçen ve "Sağır Oda" gibi dizilerde de anılarak genç kuşaklara tanıtılan Hamza Şenses, saz çalması, okuması ve besteleriyle meşhur bir sanatkârdır.

Hayatı boyunca yaşadığı olumsuz olaylardan dolayı içe kapanık ve duygulu bir yapısı vardır. Bu nedenle, diliyle ifade edemediği duygularını çoğu zaman mısralara dökmüş, eserlerinde dile getirmiştir. Bu eserlerden biri de "Kışlalar Doldu Bugün" adlı uzun havasıdır.

Hamza Şenses'in kardeşi İbrahim, Diyarbakır'da askerlik yapmaktadır. Eski dönemlerde askerlik süresi 3-4 yıl sürer, savaş zamanlarında bu süre daha da uzayabilirdi. Hamza, uzun zamandır askerliğini yapmakta olan kardeşi İbrahim'i çok özlemiştir. Onu görmek için Diyarbakır'a gider ve kardeşinin askerlik yaptığı taburun nizamiyesine varır.

Nizamiyedeki yetkililer, "Kardeşiniz görevde, görüşmeye çağıramayız," derler. Hamza, uzak yoldan geldiğini, birkaç dakika bile olsa kardeşini görmek istediğini söylese de, orada bulunanlar "yasaktır" deyip kabul etmezler. Bunun

üzerine Tabur Komutanı'yla görüşmek istediğini söyler ve zor bela onunla görüştürülür.

Tabur Komutanı babacan tavırlı biridir ve Hamza Şenses'i iyi karşılar. Hamza Şenses kendini tanıtır ve kardeşini görmek istediğini dile getirir. Tabur Komutanı'nın da müziğe merakı vardır ve Hamza Şenses'in adını daha önce duymuştur. Bu nedenle kendisine çay kahve ikram edip ağırlar. Kardeşi İbrahim'i odasına çağırır ve onları görüştürür.

Görüşme biterken Tabur Komutanı Hamza Şenses'e, "Buraya kadar gelmişken bir gece yapalım," der. Hamza Şenses de kabul edince, taburdakilere güzel bir eğlence düzenlenir. Hamza Şenses, kardeşi İbrahim'den ayrılmanın üzüntüsüyle o gecede "Kışlalar doldu bugün, doldu boşaldı bugün, gel kardaş görüşelim, ayrılık oldu bugün" bestesini yapar ve orada bulunanlara okur. Çok sevilen bu eserini daha sonra plağa okuyarak ölümsüzleştirir.

Bu uzun havanın hikayesi, Abuzer Akbıyık tarafından 2003 yılında Şanlıurfa'da Hamza Şenses'in torunu Hamza Ece'den derlenmiştir. Derleme bandı Abuzer Akbıyık arşivindedir. Uzun hava, kaynak kişi Hamza Şenses, derleyen Nida Tüfekçi olarak TRT repertuvarında kayıtlıdır.

KIŞLALAR DOLDU BUGÜN

Kışlalar doldu bugün
Doldu boşaldı bugün
Gel kardaş görüşelim
Ayrılık oldu bugün

Naçar eliden vah vah yâr yâr

Geceler yârim oldu
Ağlamak kârim oldu
Her dertten yıkılmazdım
Sebebim zalim oldu

Garib eliden vah vah yâr yâr.

[Neriman Altındağ Tüfekçi'den dinlemek için tıklayınız.](#)

KİRAZ ALDIM DİKME DEN (Halime)

Bolu'nun yemyeşil dağlarla, derin vadilerle çevrili küçük bir köyünde, 1900'lü yılların başında yaşanmış ibret verici bir öyküdür bu türkünün konusu. Kışı tipili, boranlı geçen bu diyarların baharı ve yazı adeta bir cennet köşesini andırırdı. İşte bu yörenin şirin köyünde, yaylaların muhteşem güzelliğine taş çıkartan, adı dört bir yanda söylenen, köyün beyinin kızı Halime yaşarmış. Halime, köyün bahçelerinde ve bağlarında bir ceylan misali gezer dolaşmış.

Giydiği şallar, cepkenler tabiatın güzelliğine inat edercesine öyle yakışmış ki, ayın on dördü bile Halime'yi kıskanmış. Böylesine güzel bir genç kız olur da gençlerin yüreğine kor düşmez mi? Düşer düşmesine ama Halime dönüp de kimsenin yüzüne, umut verici gözle bakmamış. Köy halkı öyle sanırmış ki, Halime'nin yüreğine sevda tohumu düşmemiş. Yörenin yakışıklı, varlıklı tüm gençleri Halime'ye aracı yollar, dünürücü gönderir, gül verir, çiçek verir ama bir türlü Halime'yi kendilerine bağlayamazlarmış.

Halime, onca gençten birine gönül düşürmemiş. Ancak ara sıra akşamüstleri ortadan aniden kaybolup yine aniden ortaya çıkarmış. Kimseler bu kayboluşların farkına varmazmış. Halime, Mehmet adında, kendi halinde,

efendi, halim selim garip bir gençle gizlice buluşurmuş. Halime'nin gözü, onca ağayı, beyi, aslanı, civanı görmemiş fakat bu yiğide gönlünü kaptırmış. Köyün hemen yanı başında, üç yanı uçurum olan "Taşbaşı" denilen yerde Halime'yle Mehmet gizlice buluşur, söyleşir, gelecek için hayaller kurarlarmış. Mutluluklarına diyecek yokmuş; tüm bu güzelliklere "Taşbaşı" şahitlik edermiş.

Günlerden bir gün, babası Halime'yi çağırıp "Seni şehirdeki zengin bir beye nişanladım. Bundan sonra hareketlerine dikkat edesin. Nişanlı bir kız gibi davranasın. Düğün de en kısa zamanda, ona göre hazırlıklarını yapasın" sözleriyle Halime'nin dünyası kararmış.

İki gözü iki çeşme Taşbaşı'na gidip Mehmet'e olanları anlatmış. Her iki gencin de tüm umutları yıkılmış. Ne yaparız, ne ederiz diye çareler düşünmeye başlamışlar. Kızın babası bey olduğu için, onun kızı da ancak beylere yakışır, yoksul bir köy delikanlısına niye versin güzel kızını. Bey, karısının ve kızının itirazlarına aldırmış etmemiş, Nuh demiş peygamber dememiş.

Köyde düğün hazırlıkları başlamış. Halime ile Mehmet, perişan, haldeymiş. Ancak bunların hiçbirisi babayı ilgilendirmezmiş. Düğün-dernek kurulmuş, eğlenceler yapılmış, kınalar yakılmış. Sabah erkenden şehirden düğün alayı gelip, Halime'yi beyaz gelinlikleri içinde alıp götürcektir.

Akşam eğlence bittikten sonra, Halime son kez Taşbaşı'na gitmiş ve Mehmet'le buluşmuş. Oturup dertleşmiş ve bir karar vermişler: "Bizim düğünümüz de ahirete kalsın. Biz bu dünyadan birlikte göçelim ve düğünümüzü öbür dünyada güzel insanlar yapsın" deyip el ele tutuşup uçurumdan atlamışlar.

Sabahleyin düğüncüler şehirden gelmiş. Köylü erkenden kalkıp düğün davulları çalmaya başlamış. Fakat gelin ortada yok. Hemen etrafa dağılıp aramaya başlamışlar. Bir süre sonra uçurumun dibinde Halime ile Mehmet'in cesetlerini bulmuşlar. Bu elim olaya içlenen köylüler Halime'yle Mehmet'in ardından bu ağıtı yakmışlar:

KİRAZ ALDIM DİKMEDEN

Kiraz aldım dikmeden
Halimem dallarını bükmeden
Bir armağan ver bana
Halimem ben gurbete gitmeden

Tombulacık Halimem yar başına gel
Ben gidiyorum Bolu'ya düş peşime gel

Ocak başında kaldım
Halimem ince fikire daldım
Kapılar açılırken
Halimem seni geliyor sandım

Alçaklara kar yağıyor üşümedin mi
Sen bu işin sonunu düşünmedin mi

Tütün aldım Hendek'ten
Halimem Hekim gelir Devrek'ten
Hekim buna neylesin
Halimem yangınımız yürekten

Aygın mısın Halimem baygın mısın gel
Hiç haberin gelmiyor dargın mısın gel

(Yöresi: Bolu; kaynak kişiler: Nurcan Akar, İsmail Akar,
Emin BARAN; derleyen: Merdan GÜVEN)

[Nuri Sesigüzel'den dinlemek için tıklayınız.](#)

KİZİROĞLU MUSTAFA BEY

Hani "Bir hışmınan geldi geçti peh peh peh peh! Kiziroğlu Mustafa Bey hey hey heey" diye sözleriyle dilimize dolanan ve hafızalarımıza kazınan Kiziroğlu Mustafa Bey destanının ardında yatan hikaye oldukça ilgi çekicidir. Bu türkü, bizzat Köroğlu'nun kaleminden çıkmıştır.

Türküde geçen Kizir, Kars'ın Susuz ilçesine bağlı soğuk ve buz gibi bir köydür. Aynı zamanda "Kizir" kelimesi, halk yöneticisi, bir nevi muhtar anlamına gelir. Köroğlu'nun yaşadığı dönemlerde, yörede herkes tarafından bilinen, ünü bölge dışına taşmış yiğit bir "Kizir" varmış. Bu Kizir'in de babasının namına yakışır şekilde büyüyen, kılıç kuşanan, at binen ve babası gibi haksızlık ve adaletsizlikle savaştan bir oğlu olmuş. Adı da Mustafa imiş. İşte türküde geçen "Kiziroğlu Mustafa Bey" bu kişidir.

Ortak amaca hizmet eden iki yiğit karşılaşır.

Bir gün Köroğlu, Kizir köyünün yakınındaki Kısır Dağları'nda yaşamaya başlar. Köroğlu'nun da hayat görüşü, haksızlığa karşı savaşmak ve mücadele etmektir. Kiziroğlu'nun köyde olmadığı bir sırada, Köroğlu Kizir Köyü'nde bir kale kurar.

Köyüne dönen Kiziroğlu, kaleyi görünce sinirlenir.

Günlerce Süren Savaş

Rivayete göre, günlerce at üstünde savaşırılar ancak birbirlerini alt edemezler. Bir süre sonra Kiziroğlu bakar ki, kendi atı Ala Paça, Köroğlu'nun atı Kırat'ı alt etmiştir. Bundan cesaret alan Kiziroğlu celallenip Köroğlu'nu yere düşürür. Tam hançeriyle öldürecekken Köroğlu ailesiyle görüşmek istediğini söyler ve Kiziroğlu da buna izin verir. Köroğlu, ailesiyle helalleşmeye gittiği evinde işte bu türküyü sazıyla sözüyle söyler.

Hikayenin sonu ise şöyledir: Kiziroğlu, geciken Köroğlu'nun evine gider ve o sırada Köroğlu'nun kendisi için söylediği türküyü duyar, duygulanır. Köroğlu'na sarılıp "Sen benden daha yiğitsin Köroğlu" der. Köroğlu ise "Burada senin gibi mert ve yiğit biri varken benim kalmam olmaz" der ve batıya doğru yola çıkar.

KİZİROĞLU MUSTAFA BEY

Bir hışmınan geldi geçti
Kiziroğlu Mustafa Bey
Şu dağları deldi geçti
Kim, kim, kim, hanım kim, Nigâr kim,
Kiziroğlu Mustafa Bey
Bir bey oğlu
Bir han oğlu

Bir at biner Ala Paça
Mecal vermez Kırat kaça
Az kalsın ortamdan biç
Kim, kim, kim, hanım kim, Nigâr kim,
Kiziroğlu Mustafa Bey

Bir bey oğlu
Bir han oğlu

Vay ben ona eş olaydım peh peh peh peh
Anadan onbeş olaydım hey hey hey
Keşke ona kardeş olaydım
Ağam kim, paşam kim, Nigâr kim, hanım kim
Kiziroğlu Mustafa Bey
Bir beyin oğlu
Zor Beyin oğlu

Hay edende haya teper peh peh peh peh
Huy edende huya teper hey hey heey
Köroğlu'nu çaya teper
Ağam kim, paşam kim,
Nigâr kim, canım kim, kim, kim,
Kiziroğlu Mustafa Bey
Bir beyin oğlu
Zor Bey'in oğlu.

[Ruhi Su'dan dinlemek için tıklayın](#)

MADEN DAĞI DUMANDIR

Diyarbakır'ın bir köyünde Ali ve Gülsüm birbirlerini sevmektedirler. Ali, babasının sağlığında Gülsüm ile evlenmek için söz almıştı, ancak Gülsüm'ü alabilmek için yüklü bir başlık parası gerekiyordu. Bu durum Ali'yi kara düşüncelere sevk etti; bu parayı denkleştirmenin çok zor olduğunu biliyordu.

Ali, başlık parasını biriktirmek için İstanbul'a çalışmaya gitti, ancak umduğunu bulamadı ve eli boş döndü. Çünkü istenen miktar oldukça fazlaydı. Gülsüm'ün babası aslında kızını İlyas Ağa'nın oğlu gibi zengin birine vermek istiyordu. Oysa Gülsüm'ün anası, dürüstlüğü ve efendiliğiyle tanınan "Çakır Ali" lakaplı Ali'ye kızını vermekte kararlıydı.

Ali'nin anası Gülsüm'ü istemeye gittiğinde, kızın babası yüklü başlık parasında diretmiş ve "Bu parayı getirmeyene kızımı iki cihan bir araya gelse yine vermem. Yıllarca da bu paranın denkleştirilmesini bekleyemem" diyerek kesin bir dille reddetmişti. Köyde Ali, Gülsüm'ün ağabeyi Mehmet ile çok iyi arkadaştı. Mehmet de kız kardeşinin Ali gibi iyi bir insanla evlenmesini istiyordu.

Bu iki can dostu, başlık parasına bir çözüm bulmak için sık sık bir araya gelip düşünürlerdi. Sonunda bir çıkış yolu

olarak Maden Dağı'ndaki taş ocaklarında işçi olarak çalışmaya karar verdiler. Hiç zaman kaybetmeden hazırlıklarını yapıp taş ocağına gittiler.

Ancak Gülsüm'ün babası aksilik edip kızı başkasına vermekte diretiyordu. Ali, Gülsüm ile haberleşmeye devam ediyordu ve bu haberleşmeler sayesinde kızın babasının fikrinden zamanında haberdar oldu. Bir gün Ali, Gülsüm'ün ağabeyi Mehmet ile oturup durumu konuştu ve Gülsüm kızı birlikte kaçırmaya karar verdiler. Mehmet de Ali'ye yardım edecekti.

Ali, bu planı uygulamak için taş ocağındaki yetkili kişiden izin almak istedi. Ancak iş sahibi, bir gün daha çalışıp ertesi gün gitmesini söyledi. Ali de kabul edip o gün de çalışmaya devam etti. O gün çalışırken akıllı fikri Gülsüm'de olduğu için oldukça düşünceli ve dalgındı. Bu dalgınlık haliyle ateşlemiş olduğu dinamit aniden elinde patladı.

Dinamitin patlaması sonucunda Ali'nin bedeni paramparça oldu. Ali, Gülsüm'üne kavuşamadan, muradına eremeden bu dünyadan göçüp gitti. Ali'nin battaniyeye sarılı cesedi köye getirildiğinde, köye derin bir matem havası çöktü. Bu hazin olay sonucunda perişan olan Gülsüm, Maden Dağı üzerine yürekler yakan bir sevda türküsü tutturd.

MADEN DAĞI DUMANDIR

Maden dağı dumandır
Yolu dolan dolandır
Yarım gitti gelmedi
Yaş gözüme dolandı.

De loy loy, deloy loy di gel yarım

Bu dağın ardı meşe
Gün kalka gölge düşe
Beni yardım ayıran
Evine şivan düşe

De loy loy, deloy loy di gel yarım

Bu dağlar meşe dağlar
Vermiş baş başa dağlar
O yar dönüp gelende
Yol verin aşā dağlar..

De loy loy, deloy loy di gel yarım.

(Yöresi: Diyarbakır; kaynak kişi: İzzet ALTINMEŞE;
derleyen: Merdan GÜVEN)

[Cengiz Özkan'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

MAGUSA LİMANI

Magusa (Mağusa) Limanı türküsü, o dönemde İngiliz sömürgesinde olan Kıbrıs Adası'nda, İngiliz sömürge ordusuna mensup Hint askerleri tarafından süngülerle yaralanıp kan revan içinde Mağusa Limanı'nda bırakılan Hamal Ali için yakılan bir ağıttır.

Türkünün başkahramanı Ali, Mağusa Limanı'nda yük taşıyarak geçimini sağlayan bir hamaldır. Teninin esmer olması nedeniyle çevresi ona "Arap" lakabını takmış, böylece hem Hamal Ali hem de Arap Ali olarak tanınmıştır. Genç yaşta sevdiği kızla evlenip üç çocuk babası olan Arap Ali, güçlü, kuvvetli, mert ve gözünü budaktan esirgemeyen bir yiğittir. Limanda taşıdığı yüklerin ve hayatın omuzlarına bindirdiği ağırlıkların yorgunluğunu, her akşam işi bittikten sonra Mağusa Limanı'na yakın bir meyhanede atmaya alışkanlık edinmiştir.

Arap Ali'nin yiğitlikleri o günlerde çok konuşulur, çeşitli hikayelere konu olurdu. Gençler onu kendilerine örnek alır, çocuklar babalarının Ali gibi olmasını isterdi.

1943 yılı... Bir yandan İkinci Dünya Savaşı devam ederken, diğer yandan İngilizler sömürgelerinde teyakkuz halindedir. Kıbrıs o dönemde hala İngiliz sömürgesi altındadır ve İngiliz askerleri adanın her yerinde kol gezer.

Bir gün Arap Ali, yine yoğun ve yorucu bir günün ardından Mağusa Limanı'ndan çıkıp meyhaneye doğru yol alırken, halka zulmeden, saygıdan yoksun ve edepsiz davranışlar sergileyen, usulsüz kahaahalar atıp sorun çıkartan İngiliz sömürgesine mensup 7 Hint askerini görür. Askerlerden biri, orta yaşlı ve pespaye giyimli gariban bir adamı yakasından kaldırmış, diğeri ise acımadan vurmaya başlamıştır. Diğerleri ise bir yandan kahaaha atıyor, bir yandan da k frediyorlardı.

Sert mizacının yanı sıra naifliği ve kibarlığıyla da tanınan Arap Ali, her zaman haklının yanında duran, haksızlığa boyun eğmeyen bir delikanlıdır. Ali, Hint askerlerinin meyhanedeki insanları aşağılamasına, onlarla alay etmesine ve tartaklamasına sessiz kalmaz. Yıldırım hızıyla aralarına girer, gariban adamı tutan askerin kolunu geriye büküp bir yumrukta yere serer. İkinci hamlesini gariban adama vuran askere yapar ve onun da suratına, Osmanlı Tokadı'nı andıran sert bir tokat nakşederek yere yıkar.

Diğer askerler ne olduğunu anlamadan ortalık karışır ve çevredeki insanların da olaya müdahil olmasıyla, yanlarında o gün silah olmayan askerler meyhaneden uzaklaştırılır. O akşam Kıbrıs'ın bütün kahvelerinde, caddelerinde, sokaklarında Arap Ali'nin bu kahramanlığı konuşulur. Gençler,  ocuklar, yaşlılar ve kadınlar dilden dile Ali'nin bu yiğitliğini anlatırlar.

Ertesi gün Arap Ali yeniden limana gider. Evine helalinden ekmek götürebilmek için akşama kadar alın teri döker. Akşam olunca günün yorgunluğunu atmak için yeniden meyhanenin yolunu tutar. Ancak d n ellerinden gariban bir adamı aldığı, ikisini de bir tokat ve bir yumrukla yere serdiği İngiliz sömürgesine mensup 7 Hint askeri, intikam yemini etmişçesine Ali'yi beklemektedir.

Ali meyhaneye girer girmez, kendisine nefretle bakan 7 çift gözü fark eder. Hint askerlerinden biri Arap Ali'ye doğru hamle yapar, fakat Ali seri bir hareketle bu hamleyi savuşturur. Başka bir asker de Ali'ye doğru yönelir, fakat Ali onu da bir yumrukla yere serer. Ne var ki tam o sırada sırtında derin bir sızı hisseder, ardından da bir sıcaklık. Hint askerleri bu kez elleri boş gelmemiş, onu süngüleriyle karşılaşmışlardır. Ali'nin sırtındaki bu sızı, onu kahpece sırtından vuran bir süngü yarası, hissettiği sıcaklık ise tenine yayılan kendi kanından başka bir şey değildir.

Bir, iki, üç, dört derken, bütün Hint askerleri Ali'ye birer süngü darbesi vururlar. Bir Arap Ali'ye karşı İngiliz sömürgesine mensup 7 asker. Ali, burada 7 Hint askerinden 7 bıçak yarası alır ve hızla kan kaybetmeye başlar. Hint askerleri ağır yaralanan Ali'yi alıp, âleme ibret olsun diye sürükleye sürükleye hamal olarak çalıştığı Mağusa Limanı'na götürürler ve orada bırakırlar.

Kara haber tez duyulur; olay hızla dilden dile, kulaktan kulağa yayılır. Acı hadiseyi işiten Ali'nin eşi evinden bir hışımla çıkarak Mağusa Limanı'na varır. Limanda kan revan içinde yatan Ali'nin başına gelir. Çocukluğundan beri hep kendisini sevdiği eşini son anlarında karşısında gören Arap Ali'nin dudaklarından, Mağusa Limanı türküsünde de geçen şu sözler dökülür:

"İskeleden çıktım yan basa basa,
Mağusa'ya vardım kan kusa kusa,
Mağusa Limanı limandır liman,
Beni öldürende yoktur din iman"

Bu sözler, İngiliz sömürgesine mensup 7 Hint askeri tarafından kahpece katledilen Arap Ali'nin son sözleri olur. Çok sevdiği biricik kocası kollarında can veren zavallı kadıncağz ise Ali'nin ardından şu ağıtı yakar:

"Uyan Ali'm uyan, uyanmaz oldun,
7 bıçak yarasına dayanmaz oldun"

Bu olayın şahitleri ve şahitlerinden dinleyenler hadiseden çok etkilenirler. Olaydan etkilenen çevre halkı, sonrasında Ali'nin son sözlerinden ve eşinin ona yaktığı ağıttan yola çıkarak Magusa Limanı türküsünü yaparlar. Bu türkü on yıllardır dilden dile dolaşmış ve gerçek bir hikayesi olduğu için de her zaman dinleyenlere dokunan bir tarafı olmuştur.

MAGUSA LİMANI

Magusa Liman'ı limandır, liman aman amman
Magusa Liman'ı limandır, liman aman amman
Beni öldürende yoktur din iman
Beni öldürende yoktur din iman

Uyan Ali'm uyan, uyanmaz oldun
Yedi bıçak yarasına dayanmaz oldun
Uyan Ali'm uyan, uyanmaz oldun
Yedi bıçak yarasına dayanmaz oldun

İskeleden çıktım yan basa basa aman amman
İskeleden çıktım yan basa basa aman amman
Mağusa'ya vardım kan kusa kusa
Mağusa'ya vardım kan kusa kusa

Uyan Ali'm uyan, uyanmaz oldun
Yedi bıçak yarasına dayanmaz oldun
Uyan Ali'm uyan, uyanmaz oldun
Yedi bıçak yarasına dayanmaz oldun.

[Volkan Konak'tan dinlemek için tıklayınız.](#)

MAMOŞ

(Pencereden Bir Daş Geldi)

Elazığ'ın Koca Mustafa Paşa mahallesinde yaşayan Bekir Hoca, namuslu ve iyiliksever bir insandır. Harput'un temiz havasıyla bilinen bu bölgede, halk arasında sevgiyle anılan, genç ve güzel karısıyla birlikte huzurlu bir yaşam sürmektedir.

Ancak Bekir Hoca'nın hayatı, mahallesinin sakinliğiyle değil, eşiyle arasındaki karanlık bir ilişkiyle sarsılacaktır. Genç yaşına rağmen tecrübesiz olan karısı, soylu bir aileden gelen yakışıklı ve çapkın Mamoş ile beklenmedik bir şekilde ilişkiye başlar. İlk başlarda masum sohbetler gibi görünen bu ilişki, zamanla derinleşir ve alevlenir.

Bekir Hoca, eşinin sadakatsizliğini sezinler ancak sessizce izlemeyi tercih eder. Bir gün, Harput'a gideceğini ve geç döneceğini söyleyerek evden ayrılır. Bu fırsattan yararlanan genç kadın, Mamoş'u evlerine davet eder. İçerken ve eğlenirken, beklenmedik bir anda Bekir Hoca gelir. Kapıyı kendi anahtarıyla açarak içeri girer ve sevdalıları odada bulur.

Kendi içinde bir fırtına kopan Bekir Hoca, sessizce tabancasını çeker ve odaya girer. Gördüğü manzara karşısında duyduğu öfkeyle tabancasını ateşler. Mamoş'u kalbinden, eşini ise ağızından vurarak ikisini de öldürür.

Olayın ardından Bekir Hoca, zabıtaya teslim olur. Adaletin yerini bulması için evde inceleme yapılır ve sonucunda Bekir Hoca'nın savunması kabul edilerek heyetin kararıyla beraat eder.

MAMOŞ

Pencereden bir taş geldi
Ben zannettim Mamoş geldi
Uyan Mamoş uyan uyan
Başımıza bir iş geldi

Eyvah Mamoş eyvah eyvah
Tabip getir yarama bak

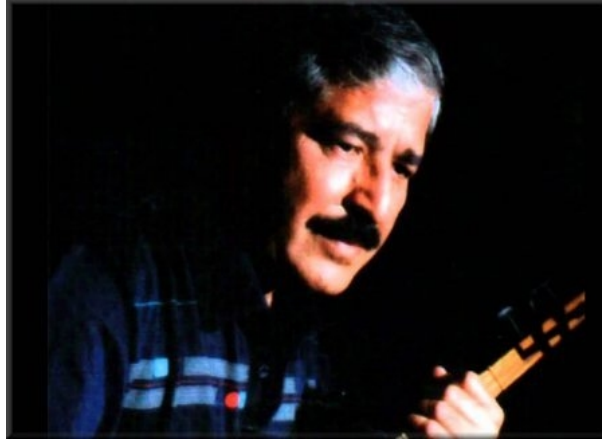
Mamoş urban tutayım mı,
Hayrın için satayım mı,
Mezerinde boş yer var mı,
Ben de girip yatayım mı

Mamoş ninni, Mamoş ninni,
Bilinmez ki kime kinli

Ben kapıyı araladım,
Ak bahtımı karaladım,
Kör olasın zalım felkek,
Ciğerimden yaraladın

Di kalk Mamoş di kalk di kalk
Başımıza yığıldı halk.

[Nazlı Öksüz'den dinlemek için tıklayınız.](#)

MERDO

"Merdo" türküsü, hakkında anlatılan iki farklı hikayeyle, hem kişisel bir dramı hem de dönemsel bir trajediyi yansıtır.

İlk Hikaye: Yasak Aşk ve İhanet

Köyün fakir ve kimsesiz genci Merdo, pınar başında gördüğü bir kıza aşık olur. Aşkları karşılıklıdır ve iki genç gizlice buluşmaya başlar. Ancak bu sırada, çevre köylerden varlıklı ve yaşlı bir adamın eşi vefat eder. Adam, kendisine bakması ve evini çekip çevirmesi için yeniden evlenmek ister ve gözüne Merdo'nun sevdiği kızı kestirir. Kızın babası, yaşlı adamın zenginliği nedeniyle bu teklifi kabul eder ve kızını yaşlı adama verir.

Sevdiği kızın yaşlı bir adamla evlenmesi Merdo'yu perişan eder. Merdo, sevdiği kızı uzaktan da olsa görebilmek için sürekli kızın köyüne gider. Bu iki köy arasında mekik dokuyan Merdo'yu, köyün girişindeki köprüyü mesken edinen bir meczup görüp onun aşk acısını anlar.

Yaşlı adamla evli olan genç kız da oldukça üzgündür. Yaşlı adam, kızın durumunu fark edince ona der ki: "Birbirinizi

sevdiğinizi bilseydim almazdım seni. Git gizli gizli görüş
sevdiğinle, ben ölünce evlenirsiniz ama dikkat et
duyulmasın, beni utandıracak bir şey yapma." Bunun
üzerine genç aşıklar yeniden gizlice görüşmeye başlarlar.

Fakat bu durum köylüler tarafından fark edilir ve dedikodu
yayılır. Köylüler, Merdo ve sevdiği kızın görüşmesine izin
veren iyi niyetli yaşlı adamı dolduruşa getirir. Köylülerin
fitnesiyle yaşlı adam Merdo'ya pusu kurdurur. Merdo
sevdiğini görmek için köprüye geldiğinde meczup da
oradadır ve olup biteni görmüştür. Merdo'ya köprüden
geçmemesini söyler. Ancak ne derse desin Merdo'ya
dinletemez ve Merdo karşıya geçer. Karşıya geçtiğinde
pusuya düşer ve kurşunlanarak öldürülür.

İkinci Hikaye: Siyasi Cinayet ve Ağıt

Türkünün asıl gerçeği olduğu söylenen ikinci hikaye ise,
1980'li yıllarda teröristler tarafından öldürülen
Kahramanmaraş Elbistan Belediye Başkanı Mert Genç'in
anısına Aşık Mahzuni tarafından yazıldığıdır.

İki hikayenin de ortak noktası, "Merdo" isminin trajik bir
kaderin sembolü haline gelmesidir. Türkü, sevdiklerini
kaybetmenin, ihanetin veya zorlu koşulların getirdiği acıyı
anlatır:

MERDO

Sana bir gün olsun gülmedi hayat
Kaderi berbat Merdo, Merdo
Burası gurbet, burası gurbet

Gelme demedim mi Merdo

Dönme demedim mi?
Vururlar seni Merdo Merdo
Söylemedim mi, söylemedim mi?

Köprünün başında Merdo pusu kurarlar
Seni ararlar Merdo Merdo
İzin sorarlar, seni kırarlar

Gelme demedim mi Merdo
Dönme demedim mi
Vururlar seni Merdo Merdo
Söylemedim mi, söylemedim mi?

Mahzuni yanıyor derdo bitti baharın
Bahar ayları Merdo Merdo
Soldu dağların yeşil bağları

Gelme demedim mi Merdo
Dönme demedim mi
Vururlar seni Merdo Merdo
Söylemedim mi, söylemedim mi?

[Aşık Mahzuni Şerif'ten dinlemek için tıklayınız.](#)

PENCEREDEN KAR GELİYOR

"Pencereden Kar Geliyor" türküsü, Anadolu'nun zorlu koşullarında, özellikle başlık parası gibi ekonomik engeller yüzünden kavuşamayan aşıkların derin acısını ve çaresizliğini anlatan yürek burkan bir eserdir. Bu türkü, Yozgat yöresinden çıkmıştır.

Eski zamanlarda insanların sevdiklerine kavuşmaları, özellikle kızların fikirlerinin pek sorulmaması nedeniyle oldukça zordu. Babalar, kızlarını kime isterlerse, kızlar o kişiyle evlenmek zorunda kalırdı. Oğlanlar da ailelerinin sözünden pek çıkmazlardı, çünkü o dönemde aileye ve aşirete hem ekonomik hem de geleneksel bağlılık çok fazlaydı. Durum böyle olunca da, isteyen istediğiyle kolay kolay evlenemezdi.

Yozgat'ta evlilik çağına gelmiş bir delikanlı ile nazlı bir kız birbirlerine sevdalanır. Kız oğlanı, oğlan da kızı canı gönülden sever. Birbirleriyle evlenmek için gizlice sözleşirler, fırsat buldukça haberleşir, ara sıra gizlice buluşurlarmış. Bir gün delikanlı dünürücü gönderip kızı ister. Kızın babası, yüklü bir başlık parası karşılığında evlenmelerine razı olur ve "Ne zaman başlık parasını getirirseniz, o zaman düğün ederiz" der.

İki sevdalı kara kara düşünmeye başlar. Genç delikanlı, bu işin tek çıkar yolunun gurbet ellerde çalışıp para kazanmak olduğunu anlar ve alıp başını gurbete çıkar. Ancak uzun

zaman memlekettekiler delikanlıdan haber alamazlar. Daha doğrusu, delikanlı o istenen yüklü başlık parasını bir türlü denkleştiremediği için Yozgat'a dönemez.

Aradan hayli zaman geçer. Kızın para düşkününü babası, daha fazla beklemeyip, başlık parası veren başka biriyle evlendirir kızını. Delikanlı bu acı haberi duyunca deliye döner. Günlerce yemeden içmeden kesilir. Ağlar, gözyaşları yüreğine, gönlüne akar; dolar dolar boşalır. Bir gece kalemi kâğıdı alır ve memleketine bir mektup yazar. Mektubunda da işte bu içli şiiri, "Pencereden Kar Geliyor" türküsünü dile getirir:

PENCEREDEN KAR GELİYOR

Pencereden kar geliyor, aman annem
Gurbet bana zor geliyor, aman annem
Gurbet bana zor geliyor, aman annem

Sevdiğimi eller almış, aman annem
O da bana ar geliyor, aman annem
O da bana ar geliyor, aman annem

Ben öleyim kecliğimi doyurdular, aman annem
Kanadını ayırdılar, aman annem
Kanadını ayırdılar, ben öleyim

Bu nasıl zalim yaraymış, aman annem
Beni senden ayırdılar, aman annem
Beni yardan ayırdılar, ben öleyim.

[Ayfer Vardar'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

SARI GELİN

(Erzurum arşı pazar)

Kuzeydoğu Anadolu'nun, özellikle Erzurum coğrafyasında dilden dile dolaşan "Sarı Gelin" türküsü, kökeni çok eskilere dayanan hüzünlü bir aşk hikayesine sahiptir. Türklerin büyük bir kolu olan Kıpçaklar, diğer kavimler tarafından "sarışın" anlamına gelen "Kuman" adıyla veya benzer kelimelerle anılmıştır.

Hikayeye göre, Sarı Gelin, eski çağlardan beri oruh ırmağı boyunda yaşayan Hristiyan bir Kıpçak beyinin kızıdır. Erzurumlu bir delikanlı, bu sarışın Kıpçak kızına gönlünü kaptırır. Araştırmacı Faruk Kaleli'ye göre, türkü, Erzurumlu delikanlı ile sarışın Kıpçak kızının Erzurum ve yöresinde yaşadığı bu imkansız aşktan doğmuş ve böylece dilden dile yayılmıştır.

Ne yazık ki ne delikanlının ne de kızın ailesi bu aşka rıza göstermez ve sevenlerin evlenmesine şiddetle karşı çıkarlar. Ancak aşkına kızıdan karşılık bulan delikanlı, sarışın güzel kızı kaçırmaya karar verir ve bunu başarır. Kıpçak beyinin adamları iki kaçağın peşine düşer ve uzun bir takibin ardından onları yakalayarak delikanlıyı ldrrleri. O günden beri bu yürek burkan hikaye halk arasında dilden dile dolaşır.

Trk, bir Dadaş türküsüdür ve merhum Faruk Kaleli 111

bu türküyü derleyerek bugünkü haline getirmiştir:

SARI GELİN

Erzurum çarşı pazar
Leylim aman aman leydim aman aman
Leylim aman aman sarı gelin

İçinde bir kız gezer
Hop ninen ölsün sarı gelin aman
Sarı gelin aman sarı gelin aman suna yarım

Elinde divit kalem
Leylim aman aman leydim aman aman
Leylim aman aman sarı gelin

Katlime ferman yazar
Hop ninen ölsün sarı gelin aman
Sarı gelin aman sarı gelin aman suna yarım

Palandöken yüce dağ
Leylim aman aman leydim aman aman
Leylim aman aman sarı gelin

Altı mor sümbüllü bağ
Hop ninen ölsün sarı gelin aman
Sarı gelin aman sarı gelin aman suna yarım

Seni vermem yadlara
Leylim aman aman leydim aman aman
Leylim aman aman sarı gelin

Nice ki bu canım sağ
Hop ninen ölsün sarı gelin aman
Sarı gelin aman sarı gelin aman suna yârim.

[Neriman Altındağ Tüfekçi'den dinlemek için tıklayınız.](#)

SOBALARINDA KURU DA MEŞE YANIYOR EFEM

Yıl 1922... İzmir yakasında kara bulutlar çökmüş, yurdumuz dört bir yandan sarılmıştır. Kadını, erkeği, hastası, yaşlısı, genci, tek yürek olup düşmana karşı durmuşlardır. Efeler, yiğitler omuz omuza, el ele... Mevzerini kapan, "dah" deyip çıkmış gavur düşmanına. Taşına toprağına, herkes kurban Anadolu'ya.

Günler günleri, aylar ayları kovalamış, memleket yangın yerine dönüp dururken Mustafa Kemal adı her yanı sarmış, tüm umutları yeşertmiştir. İşte o vakitler, Denizli'nin Yarengüme'sinde, şimdiki adıyla Tavas'ta bir Mehmet Efe yaşarmış. Yüreği bir ateş, bir yelim, bir fırtınaymış. Daha Balkan Harbi'nde şarapnel patlaması sonucu bir bacağını kaybetmiş, ancak yüreği bir yanardağ gibiymiş.

Gökçen Efe, Yörük Ali, Demirci Efe gibi yiğitler düşmana karşı koyarken, evde oturmak Mehmet Efe'nin şanına yaraşır mıydı? Yaraşmazdı elbet. Ancak Mehmet Efe'ye bir dert vermiş Yaradan. Kafasında kurup kurup, "işe yaramıyorum, düşmana, cepheye varamıyorum" diye başlamış üşümeye. Yazın bile sobada ateş yanıyor, üzerine dokuz yorgan örtülüymüş, yine de "üşüyorum, donuyorum" diyormuş. Bu tasadan kahrolup ölüyormuş.

Dee, ne vakit Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları güzel

yurdumuzdan kahpe düşmanı söküp atmış, koca İzmir'i denize dökmüş, işte o anda dehşet bir şey olmuş: Mehmet Efe'nin üşümesi, donması geçmiş. Yüreği tüm ulus gibi ferahlayıvermiş.

Sonra... Sonra halk denen büyük usta, yıllar yılı çalınsın, söylensin diye bir türkü yakmış:

SOBALARINDA KURU DA MEŞE YANIYOR EFEM

Sobalarında kuru da meşe yanıyor efem
Yanıyor ya Mehmet efem de üşümüş de donuyor
Boncuklu da gelin ortalıkta dönüyor da dönüyor
Aslanım da efeler vay vay

Kar mı yağıp ba Yarengüme'nin dağına efem
Mehmet ağam da oturu da vermiş efelerin de sağına
Çıkam haden der şu dağların başına da başına
Aslanım da efeler vay vay

Not:

Yağıp ba: Yağıyor

Yarengöme: Tavas'ın eski adı

Haden: Haydi

[Özay Gönlüm'den dinlemek için tıklayınız.](#)

UYAN SUNAM UYAN

Malatyalı Fahri olarak da tanınan Fahri Kayahan, "Uyan Sunam" türküsüne imza atan değerli bir halk sanatçısıdır. Ancak bu türküyü ona yazdıran, oldukça talihsiz bir olaydır.

Fahri Bey, eşi Suna Hanım'la evlidir. Çift birbirine sıkı sıkıya bağlı ve mutludur. Fahri Bey'in ağzından sevgi sözcükleri hiç eksik olmaz.

Bir gün Suna Hanım hamama gider. Vücudunda görülmesi zor bir yerde olan benini arkadaşı Neriman Hanım görür ve akşam laf arasında eşi Mustafa Bey'e anlatır.

Fahri Bey, evlerinin yakınındaki kahvede Mustafa Bey'le karşılaşır. Nedendir bilinmez, aralarındaki sohbet bir anda tartışmaya döner. Ve Mustafa Bey, bel altı vurarak Fahri Bey'e şunu söyler: "Sen benimle uğraşacağına git karına sahip çık. Ben senin karının sırtındaki beni bile bilirim."

İşte bu noktada Fahri Bey'in dünyası başına yıkılır. Suna Hanım'ı çok sevip güvenir ama içine bir kere kuşku düşmüştür. O yüzden eşiyle konuşur bu durumu ve tabii ki Suna Hanım iddiaları kabul etmez.

Fahri Bey önce konuyu kapatsa da, günler geçtikçe eşine davranışları da kötüleşir. En nihayet bir gece yine bir tartışmadan sonra ceketini alıp evden çıkar. Fahri Bey

eve döndüğünde Suna Hanım'ın kendini asarak intihar ettiğini görür. Gözyaşları içinde eşini ipten indirirken güneşin ilk ışıkları eve dolmaktadır.

Suna Hanım'ın intihar notunda şunlar yazmaktadır: "Kusura bakma beyim, ama günlerdir kafadaki soru işaretlerinin nedenini bilmekteyim. Kendimi temize çıkarmak için başka yol göremedim. Şunu bil ki, ben sana hiç ihanet etmedim..."

Biricik eşini kaybetmenin acısıyla şu türküyü yakar Fahri Bey:

UYAN SUNAM UYAN

Şafak söktü gine Sunam uyanmaz
Hasret çeken gönül derde dayanmaz
Çağırırım Sunam sesim duyulmaz
Uyan Sunam uyan derin uykudan

Çektiğim gönül elinden
Usandım gurbet elinden
Hiç kimse bilmez halinden
Uyan Sunam uyan derin uykudan

Bunca diyar gezdim gözlerin için
Niye küstün bana el sözü için
Dilerim Allah'tan sızlasın için
Uyan Sunam uyan derin uykudan

Çektiğim gönül elinden
Usandım gurbet elinden
Hiç kimse bilmez halinden
Uyan Sunam uyan derin uykudan.

[Mustafa Yıldızdoğan'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

YARİM İSTANBUL’U MESKEN Mİ TUTTUN?

Yıl 1929... Kayseri'nin Büyük Bürüngüz Köyü... Güz güneşi sarı sarı ikindi vakti mor dağların ardına süzülürken, köyün çeşme başında elinde su testisiyle sıra bekleyen kızlar arasındadır Gül Kız... Dudakları gül kırmızı, teni bembeyaz, endamına ve yürüyüşüne ise kelimeler yetmez. Gülünce güller açtığı için ona hep "Güllü" derlerdi.

Kayseri'nin her köşesinden şırl şırl çeşmelerin aktığı, sokaklarından İvriz'in sularının dolaştığı, yemyeşil ağaçlarının gökyüzünü sakladığı, kışın sıcacık, yazın ise buz gibi taştan evleriyle "Büyük Bürüngüz" köyünün en yakışıklı genci ise Fötr Ali'dir. Genç ve yakışıklıydı ama hafif eğik taktığı fötr şapkasını hiç başından çıkarmazdı; lakabı da buradan gelirdi. Bir elinde otuzüçlük tespihi, belinde köstekli saati hiç eksik olmazdı.

Zamanında Fatma Hanım'ın onarımını üstlendiği büyük Meydan Çeşmesi'nde başlamıştı Güllü ile Fötr Ali'nin destansı aşkları. Evlilikleri de bu kutsal aşk üzerineydi; her şeyin üstündeydi. Sevdıydı nefesleri, hayattı sevgileri. Genç yaşta yapılan bu evliliğin meyveleri de erken olur; önce Kerîman, sonra Nesîbe, ardından bir aslan parçası Ahmet ve nihayetinde prensesler gibi bir kız daha, Hanife... Sıra sıra tam dört çocuk!

Büyük Bürüngüz'ün ismi büyük olsa da kendisi küçüktü. Bereketli topraklarına, şırl şırl akan sularına rağmen geçim zordu Bürüngüz'de. Köyün tüm erkekleri yaşları ve zamanı gelince geçim için, üç kuruş para kazanmak için İstanbul'a giderlerdi. İnşaatlar onların meskenleri, alın terleri, ekmek tekneleri idi. Zaten köyden ya taş ustası çıkardı ya da sıvacı. Fötr Ali de bir yakın arkadaşıyla İstanbul'un yolunu tutar, adet üzere zamanı gelince. Gurbet, ayrılık, hasret... Güllü ve Fötr Ali için hiç alışmadıkları duygulardı. Geride, dünyalar güzeli Güllü'sünü ve dört ciğerparesini bırakıp gitmek ne de zordu Fötr Ali için.

Hem kolay da değildi İstanbul'a gitmek; gidince de epey oralarda kalınması gerekirdi. Eğer bin bir zahmetle didinirlerse, dişleriyle tırnaklarıyla kazınırlarsa, "taşı" altın olurdu İstanbul'un!

Günler, aylar böyle geçmeye başlar. Onunla gidenler ise çoktan dönmeye başlar. Lakin Fötr Ali'den hiçbir haber yoktur! Güllü için hasretlik aşılmaz dağ olur. Haber alamamak ölümden beter olur. Dört yavrusu bile avutamaz; ince hastalıktan beter bu hasretlik acısını, hasretliğin yüreğini kor gibi dağlamasını. Bağrı yana yana tam yedi yıl geçer. Karşılıksız mektuplar kızılıcık şerbeti olur; her satırı özlem iken sanki zehir olur.

"Oralar mesken diye niye tutulur?" diye düşünür. Hem köy yerinde, "Kocan İstanbul'da başkasını buldu" diye dedikodular da dolaşmaya başlamıştır artık. Bunlara inanmasa da güzeller güzeli Güllü'nün içine bir ateş daha düşmüştür artık. Bir gece rüyasında kocasını güzel kadınlar arasında pek de keyifli görür. Kan ter içinde uyanır, başından aşağı kaynar sular dökülür.

Çocukluğundan beri çektiği astım nöbetine rağmen, başlar yanık yanık ağıtlar yakmaya, hıçkırıklar içinde içli içli

çığırmaya:

YARİM İSTANBUL'U MESKEN Mİ TUTTUN?

Yârim İstanbul'u mesken mi tuttun?
Gördün güzelleri beni unuttun,
Sılaya dönmeye yemin mi ettin;
Gâyri dayanacak özüm kalmadı,
Mektuba yazacak sözüm kalmadı...

Yârim sen gideli yedi yıl oldu,
Diktiğin fidanlar meyveyle doldu,
Seninle gidenler sılaya döndü;
Gâyri dayanacak özüm kalmadı,
Mektuba yazacak sözüm kalmadı...

Yârimin giydiği ketenden gömlek,
Yoğumuş dünyada öksüze gülmek,
Gurbet ellerinde kimsesiz ölmek;
Gâyri dayanacak özüm kalmadı,
Mektuba yazacak sözüm kalmadı...

İğde çiçek açmış dallar götürmez,
Dağlar diken olmuş kervân oturmaz,
Benim bağrım yufka sitem götürmez;
Gâyri dayanacak özüm kalmadı,
Mektuba yazacak sözüm kalmadı...

Bu İstanbul nice evleri yıktı,
Ayrılık ateşi bağrımı yaktı,
Güzel vatanının suyu mu çıktı?
Gâyri dayanacak özüm kalmadı,
Komşulara bakacak yüzüm kalmadı...

Yârim İstanbul'da selvi, söğütsün,
Şeklini unuttum, nasıl yiğitsin,
Seninle gidenler oğlan büyütsün,
Gâyri dayanacak özüm kalmadı,
Komşuya varacak yüzüm kalmadı.

Yöre; Kayseri / Büyük Bürüngüz

Derleyen; Ahmet Gazi Ayhan

[Yıldız Ayhan'dan dinlemek için tıklayınız.](#)

YÜKSEK YÜKSEK TEPELERE EV KURMASINLAR

Eski zamanlarda Malkara'da yaşayan, 15 yaşlarında güzeller güzeli Zeynep'in yürek burkan öyküsüdür bu türkünün ilham kaynağı. Bir gün köyde Ağa'nın düğünü olur. Düğünde eğlenceler düzenlenir ve at yarışları yapılır. Bu yarışlara uzaklardan gelen Ali adında bir genç de katılır. Ali, düğünde gördüğü Zeynep'e gönlünü kaptırır.

Köyüne dönünce babasına Zeynep'i ister. Ali'nin köyü uzak olduğundan Zeynep'in ailesi başta pek gönüllü olmaz ama nihayetinde rızasız da olsa kızlarını verirler. Düğün yapılır ve Zeynep, Ali'nin köyüne gelin gider. Ancak ailesinden ayrı olmaya alışık olmayan Zeynep, tam yedi yıl boyunca ailesini göremez. İçindeki hasret büyüdükçe büyür ve Zeynep bu acıyla türküler yakmaya, düğünlerde bu türkülerini söylemeye başlar.

Ne yazık ki, Zeynep'in kocası Ali bu duruma aldırmaz. Yeri geldikçe Zeynep'i döver, onu hor görür. Zeynep üzüntüsünden hastalanıp yataklara düşer. Çevredekiler bu duruma daha fazla dayanamayıp Zeynep'in annesini ve babasını çağırırlar. Annesiyle babası geldiğinde, Zeynep onlara bu türküyü mırıldanır ve bir daha da iyileşemez. Bu duruma çok üzülen çevre halkı, bu türküyü dilden dile günümüze kadar aktarır.

YÜKSEK YÜKSEK TEPELERE EV KURMASINLAR

Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar
Aşrı aşrı memlekete kız vermesinler
Annesinin bir tanesini hor görmesinler

Uçan da kuşlara malum olsun
Ben annemi özledim
Hem annemi hem babamı
Ben köyümü özledim

Babamın bir atı olsa binse de gelse
Annemin yelkeni olsa açsa da gelse
Kardeşlerim şu yolları bilse de gelse.

Derleyen: Ümit Kaftancıoğlu

[Bedia Akartürk'ten dinlemek için tıklayınız.](#)

ZAHİDEM

"Zahidem" türküsü, Anadolu'nun en dokunaklı aşk hikayelerinden birini anlatır. Bu türkü, Kırşehir'in Çiçekdağı ilçesine bağlı Orta Hacı Ahmetli Köyü'nde 1901 yılında doğan Arap Mustafa'nın imkansız aşkını dile getirir. Arap Mustafa, küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş, akrabaları tarafından büyütülmüştür.

Küçük yaşlardan itibaren yukarı Hacı Ahmetli Köyü'ndeki Hacı Bürozaade Mehmet adlı bir ağanın yanında çalışmaya başlayan Arap Mustafa, on iki yıl boyunca bu evin hizmetinde bulunur. Bu süre zarfında, ağanın güzel kızı Zahide'ye gönlünü kaptırır. Ancak fakir ve kimsesiz olduğu için bu büyük sırrını kimselere açamaz.

Uzun süre içinde sakladığı sevdasını sonunda yakınlarına anlatır ve onlar da ağadan Zahide'yi Mustafa için isterler. Ne var ki ağa, Arap Mustafa'nın kendi kapılarında bir "azap" (işçi) olmasından dolayı kızını vermez.

Gönlünde bu sevdıyla yanıp tutuşan Arap Mustafa, çareyi köyden uzaklaşmakta bulur ve 20 yaşına geldiğinde askere gider. Mustafa askerdeyken, ağa, kızı Zahide'yi Molla Hasan adında başka biriyle evlendirir. Hemşerileri aracılığıyla Zahide'nin evlendiği haberini alan Arap Mustafa yıkılır.

Yüreği yangın yerine döner ve çaresizlik içinde sevdasını dizelere döker:

"Zahidem kurbanın olam ne olacak halım, gene bir laf duydum kırıldı belim. Gelenden gidenden haber sorarım, Zahidem bu hafta oluyor gelin" gibi dizelerle acısını haykırır.

Kırşehir ve çevresinde kulaktan kulağa yayılan bu sevda, Arap Mustafa'nın şiirleriyle ozanlar ve abdallar tarafından söylenir. Ancak hem Zahide hem de Arap Mustafa yaşadığı ve başkalarıyla evli olduğu için bu türkü o dönemde açıktan söylenmezdi.

Bu büyük aşkın kahramanları vefat ettikten sonra, Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş, 13-14 yaşlarındayken bir köy düğününde eline tutuşturulan bu şiiri düzenler ve besteler.

Neşet Ertaş, kendi de benzer bir aşk acısı yaşadığı için bu türküyü ayrı bir hisle yorumlamıştır. Ertaş, bu durumu "Meğer herkesin bir Zahidesi varmış" diyerek özetlemiştir. 1970 yılında plağa okuduğu "Zahidem" türküsü, tüm kavuşamayan aşıkların ortak ağdı haline gelir ve böylece kalpleri yakan bu sevdanın türkü olma yolculuğu tamamlanır.

ZAHİDEM

Zahide kurbanım oy n'olacak halım
Yine bir laf duydum kırıldı belim
Gelenden gidenden oy haber sorarım
Zahidem bu hafta oluyor gelin

Hezeli de deli gönül hezeli
Çiçekdağı da döktü m'ola gazeli
Dolaştım alemi oy gurbet gezeli
Bulamadım Zahidem'den güzeli

Gurbet ellerinde esirim esir
Zahide kurbanım hep bende kusur
Eğer anan seni bana verirse
Nemize yetmiyo el kadar hasır.

[Neşet Ertaş'tan dinlemek için tıklayınız.](#)

[Türkülerin tümünü indirebileceğiniz klasöre erişmek için tıklayınız.](#)

Not: Bu e-kitap Şiir Parkı sitesi tarafından ticari olmayan kişisel kullanımınız için yayınlanmakta olup onu bilgisayarınıza indirebilirsiniz ancak kopyalanması, gerçek veya elektronik ortamlarda yayınlanması, dağıtılması, ya da satılması hususu Türkiye Cumhuriyeti yasaları ve uluslararası yasalarla korunmaktadır ve telif hakları temsilcisinin önceden yazılı iznini gerektirir.

www.siirparki.com